

Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ

YVES BOT

της 2ας Οκτωβρίου 2012¹

Υπόθεση C-399/11

Ποινική διαδικασία

κατά

Stefano Melloni

[αίτηση του Tribunal Constitucional (Ισπανία) για την έκδοση προδικαστικής απόφασης]

«Αστυνομική και δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις — Ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης — Διαδικασίες παραδόσεως μεταξύ κρατών μελών — Αποφάσεις εκδιδόμενες κατόπιν δίκης στην οποία ο ενδιαφερόμενος δεν παρέστη αυτοπροσώπως — Εκτέλεση ποινής επιβληθείσας σε δίκη διεξαχθείσα ερήμην του κατηγορουμένου — Δυνατότητα αναθεωρήσεως της απόφασεως — Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης — Άρθρο 53»

1. Στο πλαίσιο της παρούσης αιτήσεως εκδόσεως προδικαστικής απόφασεως, το Δικαστήριο καλείται να ερμηνεύσει και, ενδεχομένως, να εκτιμήσει το κύρος του άρθρου 4α, παράγραφος 1, της αποφάσεως-πλαίσίου 2002/584/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2002, για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης και τις διαδικασίες παραδόσεως μεταξύ των κρατών μελών², όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση-πλαίσιο 2009/299/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2009³, για την κατοχύρωση των δικονομικών δικαιωμάτων των προσώπων και την προώθηση της εφαρμογής της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης αποφάσεων που εκδίδονται ερήμην του ενδιαφερόμενου προσώπου στη δίκη. Το Δικαστήριο καλείται επίσης να διευκρινίσει, για πρώτη φορά, το περιεχόμενο του άρθρου 53 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης).

2. Η παρούσα υπόθεση αποτελεί ένα καλό παράδειγμα του πώς πρέπει να αντιμετωπίζεται η συνύπαρξη των διαφόρων νομοθετικών κειμένων περί προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Αφετηρία της αποτέλεσε νομολογία του Tribunal Constitucional (Ισπανία) κατά την οποία η εκτέλεση ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης εκδοθέντος με σκοπό την εκτέλεση απόφασεως που έχει εκδοθεί ερήμην πρέπει να εξαρτάται πάντα από την προϋπόθεση ότι το καταδικασθέν πρόσωπο μπορεί να δικαστεί εκ νέου στο κράτος μέλος εκδόσεως. Όμως, το άρθρο 4α, παράγραφος 1, της αποφάσεως-πλαίσίου προβλέπει, ιδίως, ότι, εφόσον το πρόσωπο για το οποίο πρόκειται έλαβε γνώση της προβλεπόμενης δίκης και ανέθεσε σε δικηγόρο να το εκπροσωπήσει και να το υπερασπιστεί στην εν λόγω δίκη, η παράδοση δεν μπορεί να εξαρτάται από τέτοιου είδους προϋπόθεση.

3. Με τα τρία προδικαστικά ερωτήματα που του υπέβαλε, το Tribunal Constitucional καλεί το Δικαστήριο να αξιολογήσει τις τρεις διαφορετικές μεθόδους που μπορούν να του επιτρέψουν να μη μεταβάλει τη νομολογία του, ακόμη και σε περιπτώσεις όπου εφαρμόζεται η απόφαση-πλαίσιο. Κατά συνέπεια, θα χρειαστεί να εξεταστούν πλείονα ενδεχόμενα.

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

2 — ΕΕ L 190, σ. 1.

3 — ΕΕ L 81, σ. 24, στο εξής: απόφαση-πλαίσιο.

4. Ειδικότερα, μπορεί από τη γραμματική ερμηνεία, την οικονομία και τους στόχους του άρθρου 4α της αποφάσεως-πλαisiού να συναχθεί η γενική εφαρμογή του κανόνα κατά τον οποίο για την εκτέλεση ενός ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως εκδοθέντος σε εκτέλεση ερήμην εκδοθείσας αποφάσεως πρέπει να παρέχεται στο καταδικασθέν πρόσωπο η δυνατότητα να δικαστεί εκ νέου στο κράτος μέλος εκδόσεως;

5. Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως, συμβιβάζεται η διάταξη αυτή με τα άρθρα 47, δεύτερο εδάφιο, και 48, παράγραφος 2, του Χάρτη, τα οποία εγγυώνται στον κατηγορούμενο το δικαίωμα για δίκαιη δίκη και την προστασία των δικαιωμάτων υπερασπίσεως αντιστοίχως; Περαιτέρω, πρέπει το δίκαιο της Ένωσης να παρέχει περισσότερο εκτεταμένη προστασία στα θεμελιώδη αυτά δικαιώματα σε σύγκριση με την προστασία που τους εξασφαλίζει η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών που υπεγράφη στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950 (στο εξής: ΕΣΔΑ);

6. Αν από την εξέταση των δύο πρώτων ερωτημάτων προέκυπτε ότι προσκρούει στο άρθρο 4α, παράγραφος 1, της αποφάσεως-πλαisiού, λαμβανομένων υπόψη των άρθρων 47, δεύτερο εδάφιο, και 48, παράγραφος 2, του Χάρτη, το να διατηρήσει το Tribunal Constitucional αμετάβλητη τη νομολογία του σχετικά με το ευρωπαϊκό ένταλμα συλλήψεως, επιτρέπεται κάτι τέτοιο από το άρθρο 53 του Χάρτη;

I – Το νομικό πλαίσιο

A – Το πρωτογενές δίκαιο της Ένωσης

7. Σύμφωνα με το άρθρο 47, δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη:

«Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα να δικασθεί η υπόθεσή του δίκαια, δημόσια και εντός εύλογης προθεσμίας, από ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο, που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως. Κάθε πρόσωπο έχει τη δυνατότητα να συμβουλευέται δικηγόρο και να του αναθέτει την υπεράσπιση και εκπροσώπησή του.»

8. Το άρθρο 48, παράγραφος 2, του Χάρτη ορίζει τα ακόλουθα:

«Ο σεβασμός των δικαιωμάτων της υπερασπίσεως διασφαλίζεται σε κάθε κατηγορούμενο.»

9. Κατά το άρθρο 52, παράγραφος 3, του Χάρτη:

«Στο βαθμό που ο παρών Χάρτης περιλαμβάνει δικαιώματα που αντιστοιχούν σε δικαιώματα τα οποία διασφαλίζονται στην [ΕΣΔΑ], η έννοια και η εμβέλειά τους είναι ίδιες με εκείνες που τους αποδίδει η εν λόγω Σύμβαση. Η διάταξη αυτή δεν εμποδίζει το δίκαιο της Ένωσης να παρέχει ευρύτερη προστασία.»

10. Το άρθρο 53 του Χάρτη προβλέπει τα εξής:

«Καμία διάταξη του παρόντος Χάρτη δεν πρέπει να ερμηνεύεται ως περιορίζουσα ή θίγουσα τα δικαιώματα του ανθρώπου και τις θεμελιώδεις ελευθερίες που αναγνωρίζονται στα αντίστοιχα πεδία εφαρμογής από το δίκαιο της Ένωσης, το διεθνές δίκαιο καθώς και από τις διεθνείς συμβάσεις, στις οποίες είναι μέρη η Ένωση, ή όλα τα κράτη μέλη, και ιδίως από την [ΕΣΔΑ], καθώς και από τα Συντάγματα των κρατών μελών.»

B – Το παράγωγο δίκαιο της Ένωσης

11. Το άρθρο 1 της αποφάσεως-πλαisiού ορίζει:

«[...]

2. Τα κράτη μέλη εκτελούν κάθε ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης βάσει της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης και σύμφωνα με τις διατάξεις της παρούσας αποφάσεως-πλαisiού.

3. Η παρούσα απόφαση-πλαίσιο δεν μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την τροποποίηση της υποχρέωσης σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των θεμελιωδών νομικών αρχών, όπως διατυπώνονται στο άρθρο 6 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση.»

12. Κατά το άρθρο 5 της αποφάσεως-πλαisiού 2002/584:

«Η εκτέλεση του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης από τη δικαστική αρχή εκτέλεσης μπορεί να εξαρτηθεί κατά το δίκαιο του κράτους μέλους εκτέλεσης από μία από τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

1) όταν το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης έχει εκδοθεί προς το σκοπό της εκτέλεσης ποινής ή μέτρου ασφαλείας που έχει επιβληθεί με απόφαση εκδοθείσα από τον ενδιαφερομένο και όταν ο ενδιαφερόμενος δεν είχε κλητευθεί αυτοπροσώπως ούτε είχε ενημερωθεί κατ' άλλον τρόπο σχετικά με την ημερομηνία και τον τόπο της ακροαματικής διαδικασίας που οδήγησε στην απόφαση που εκδόθηκε εν τη απουσία του, η παράδοση μπορεί να εξαρτηθεί από το αν η δικαστική αρχή εκδόσεως του εντάλματος παρέχει επαρκείς εγγυήσεις ώστε να εξασφαλισθεί στον καθού το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης ότι θα έχει τη δυνατότητα να ζητήσει να δικαστεί εκ νέου στο κράτος μέλος εκδόσεως του εντάλματος και να παρίσταται κατά τη λήψη της αποφάσεως·

[...]».

13. Κατά το άρθρο 2, σημείο 2, της αποφάσεως-πλαisiού 2009/299:

«Στο άρθρο 5 [της αποφάσεως-πλαisiού 2002/584], η παράγραφος 1 διαγράφεται.»

14. Σε αντικατάσταση της καταργηθείσας αυτής διατάξεως, με το άρθρο 2, σημείο 1, της αποφάσεως-πλαisiού 2009/299 προστέθηκε το άρθρο 4α στην απόφαση-πλαίσιο 2002/584.

15. Όπως διευκρινίζεται στο άρθρο 1, παράγραφος 1, της αποφάσεως-πλαisiού 2009/299, οι στόχοι της εν λόγω αποφάσεως είναι «η κατοχύρωση των δικονομικών δικαιωμάτων των προσώπων τα οποία υπόκεινται σε ποινικές διαδικασίες, η διευκόλυνση της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις και, ιδίως, η βελτίωση της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων μεταξύ κρατών μελών».

16. Στο άρθρο 1, παράγραφος 2, της αποφάσεως-πλαisiού 2009/299 ορίζεται, περαιτέρω, ότι «[η] παρούσα απόφαση-πλαίσιο δεν συνεπάγεται τροποποίηση της υποχρέωσης σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των θεμελιωδών νομικών αρχών, όπως κατοχυρώνονται στο άρθρο 6 της Συνθήκης, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος υπερασπίσεως των προσώπων τα οποία υπόκεινται σε ποινικές διαδικασίες, και δεν θίγονται οι υποχρεώσεις που τυχόν βαρύνουν τις δικαστικές αρχές ως προς το θέμα αυτό».

17. Το άρθρο 4α της αποφάσεως-πλαisiού έχει ως εξής:

«1. Η αρμόδια επί της εκτελέσεως δικαστική αρχή δύναται επίσης να αρνηθεί την εκτέλεση του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης που έχει εκδοθεί με σκοπό την εκτέλεση ποινής στερητικής της ελευθερίας ή μέτρου ασφαλείας στερητικού της ελευθερίας, εάν το πρόσωπο δεν εμφανίσθηκε αυτοπροσώπως στη δίκη που οδήγησε στην έκδοση της αποφάσεως, εκτός εάν στο ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης αναφέρεται ότι το πρόσωπο, βάσει δικονομικών απαιτήσεων που προβλέπονται από το εθνικό δίκαιο του κράτους μέλους εκδόσεως:

α) εν ευθέτω χρόνω,

i) είτε είχε κλητευθεί αυτοπροσώπως και με την κλήτευση είχε ενημερωθεί σχετικά με την προγραμματισμένη ημερομηνία και τον τόπο διεξαγωγής της δίκης που οδήγησε στην έκδοση της αποφάσεως, είτε είχε δι' άλλων μέσων ενημερωθεί πραγματικά και επισήμως για την προγραμματισμένη ημερομηνία και τον τόπο διεξαγωγής της δίκης αυτής, κατά τρόπον ώστε να αποδεικνύεται σαφώς ότι τελούσε εν γνώσει της προγραμματισμένης δίκης·

και

ii) είχε ενημερωθεί ότι μπορεί να εκδοθεί απόφαση σε περίπτωση που το πρόσωπο δεν εμφανιστεί στη δίκη·

ή

β) το πρόσωπο τελούσε εν γνώσει της προγραμματισμένης δίκης, είχε δώσει δε εντολή σε δικηγόρο, τον οποίον διόρισε είτε το ενδιαφερόμενο πρόσωπο είτε το κράτος, να τον/την εκπροσωπήσει στη δίκη, και εκπροσωπήθηκε όντως από αυτόν τον δικηγόρο στη δίκη·

ή

γ) αφού του επεδόθη η απόφαση και ενημερώθηκε ρητά για το δικαίωμά του να δικαστεί εκ νέου ή να ασκήσει ένδικο μέσο, όπου το πρόσωπο δικαιούται να παρίσταται, η δε ουσία της υπόθεσης, περιλαμβανομένων και νέων αποδεικτικών στοιχείων, θα επανεξεταστεί, και η δίκη μπορεί να οδηγήσει σε ανατροπή της αρχικής αποφάσεως:

i) έχει δηλώσει ρητώς ότι δεν αμφισβητεί την απόφαση·

ή

ii) δεν έχει ζητήσει να δικαστεί εκ νέου ή δεν έχει ασκήσει ένδικο μέσον εντός της ισχύουσας προθεσμίας·

ή

δ) η απόφαση δεν του επιδόθηκε αυτοπροσώπως αλλά:

i) θα του επιδοθεί αυτοπροσώπως και αμελλητί μετά την παράδοσή του και θα ενημερωθεί ρητά για το δικαίωμά του να δικασθεί εκ νέου ή να ασκήσει ένδικο μέσο, όπου το πρόσωπο δικαιούται να παρίσταται, η δε ουσία της υπόθεσης, περιλαμβανομένων και νέων αποδεικτικών στοιχείων, θα επανεξετασθεί, και η δίκη μπορεί να οδηγήσει σε ανατροπή της αρχικής αποφάσεως·

και

- ii) θα ενημερωθεί σχετικά με την προθεσμία εντός της οποίας οφείλει να ζητήσει να δικαστεί εκ νέου ή να ασκήσει ένδικο μέσο, όπως προβλέπεται στο σχετικό ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης.

[...]»

II – Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

18. Με διάταξη της 1ης Οκτωβρίου 1996, το πρώτο τμήμα του Sala de lo Penal de la Audiencia Nacional (Ισπανία) έκρινε νόμιμη την έκδοση προς την Ιταλία του S. Melloni (στο εξής: προσφεύγων) προκειμένου να δικαστεί για τις πράξεις που απαριθμούνται στα εντάλματα σύλληψης 554/1993 και 444/1993, που εκδόθηκαν στις 13 Μαΐου και στις 15 Ιουνίου 1993 αντίστοιχα από το Tribunale di Ferrara (Ιταλία). Όταν αφέθηκε ελεύθερος έναντι εγγυήσεως 5 000 000 ισπανικών πεσετών, την οποία κατέβαλε την επομένη, ο προσφεύγων διέφυγε, οπότε δεν κατέστη δυνατό να παραδοθεί στις ιταλικές αρχές.

19. Με απόφαση της 27ης Μαρτίου 1997, το Tribunale di Ferrara διαπίστωσε τη μη εμφάνιση των προσφεύγοντος και αποφάσισε ότι στο εξής τα προς κοινοποίηση έγγραφα που τον αφορούσαν θα επιδίδονταν στους δικηγόρους της εμπιστοσύνης του τους οποίους είχε ο ίδιος διορίσει. Με απόφαση του Tribunale di Ferrara της 21ης Ιουνίου 2000, που στη συνέχεια επικυρώθηκε με απόφαση του Corte d'appello di Bologna (Ιταλία), της 14ης Μαρτίου 2003, ο προσφεύγων καταδικάστηκε ερήμην σε κάθειρξη δέκα ετών για δόλια πτώχευση. Με απόφαση της 7ης Ιουνίου 2004, το πέμπτο ποινικό τμήμα του Corte suprema di cassazione (Ιταλία) απέρριψε την αναίρεση που άσκησαν οι δικηγόροι του προσφεύγοντος. Στις 8 Ιουνίου 2004, ο γενικός εισαγγελέας του Corte d'appello di Bologna εξέδωσε το ένταλμα σύλληψης 271/2004 προκειμένου να εκτελεστεί η καταδικαστική απόφαση του Tribunale di Ferrara.

20. Μετά τη σύλληψη του προσφεύγοντος από την ισπανική αστυνομία, ο έκτος τακτικός ανακριτής [Juzgado Central de Instrucción nº 6] (Ισπανία), με διάταξη της 2ας Αυγούστου 2008, διαβίβασε το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης 271/2004 στο πρώτο τμήμα ποινικών υποθέσεων της Audiencia Nacional.

21. Ο προσφεύγων αντιτάχθηκε στην παράδοσή του στις ιταλικές αρχές ισχυριζόμενος, πρώτον, ότι, μολονότι κατά το στάδιο της εφέσεως είχε διορίσει άλλον δικηγόρο, οι κοινοποιήσεις εξακολουθούσαν να πραγματοποιούνται προς τους δύο προηγούμενους συνηγόρους του, τους οποίους, όμως, είχε παύσει. Δεύτερον, υποστήριξε ότι το ιταλικό δικονομικό δίκαιο δεν προβλέπει τη δυνατότητα ασκήσεως ενδίκου μέσου κατά καταδικαστικών αποφάσεων που έχουν εκδοθεί ερήμην και ότι, για τον λόγο αυτό, το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης και παραδόσεως θα έπρεπε, στην περίπτωση του, να εκτελεστεί εφόσον η Ιταλία θα εγγυάτο τη δυνατότητα ασκήσεως ενδίκου μέσου κατά της καταδικαστικής σε βάρος του αποφάσεως.

22. Με διάταξη της 12ης Σεπτεμβρίου 2008, το πρώτο τμήμα της Audiencia Nacional αποφάσισε την παράδοση του προσφεύγοντος στις ιταλικές αρχές, προκειμένου να εκτελεστεί η καταδικαστική σε βάρος του απόφαση του Tribunale di Ferrara για το αδίκημα της καταδολιευτικής πτωχεύσεως, θεωρώντας ότι δεν αποδείχθηκε ότι οι δικηγόροι τους οποίους είχε διορίσει ο προσφεύγων είχαν παύσει να τον εκπροσωπούν από το 2001, καθώς και ότι δεν παραβιάστηκαν τα δικαιώματα υπερασπίσεως του ιδίου, αφού τελούσε εν γνώσει της επικείμενης διεξαγωγής της δίκης, ερημοδίκησε οικειοθελώς και διόρισε για την υπεράσπιση και την εκπροσώπησή του δύο δικηγόρους της εμπιστοσύνης του, οι οποίοι, με την ιδιότητά τους αυτή, παρέστησαν στον πρώτο και δεύτερο βαθμό, καθώς και στην κατ' αναίρεση δίκη, ασκώντας όλα τα προβλεπόμενα ένδικα βοηθήματα.

23. Ο προσφεύγων άσκησε, ενώπιον του Tribunal Constitucional «recurso de amparo»⁴ κατά της διατάξεως του πρώτου τμήματος της Audiencia Nacional της 12ης Σεπτεμβρίου 2008. Προς στήριξη της εν λόγω προσφυγής, επικαλείται παράβαση των απόλυτων υποχρεώσεων που απορρέουν από το δικαίωμα για δίκαιη δίκη που καθιερώνεται στο άρθρο 24, παράγραφος 2, του ισπανικού Συντάγματος. Συγκεκριμένα, υποστηρίζει ότι συρρικνώθηκε το ουσιαστικό περιεχόμενο της δίκαιης δίκης κατά τρόπο θίγοντα την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, καθόσον έγινε δεκτό ότι επιτρέπεται η έκδοση σε χώρες οι οποίες θεωρούν έγκυρες τις ερήμην αποφάσεις στην περίπτωση πολύ σοβαρού αδικήματος, χωρίς να τίθεται ως όρος για την παράδοση του εκζητουμένου η δυνατότητα του καταδικασθέντος να προσβάλει τις αποφάσεις αυτές, έτσι ώστε να διασφαλίζονται τα δικαιώματά του υπερασπίσεως. Ο προσφεύγων υποστηρίζει επίσης ότι η προσφυγή του έχει ιδιαίτερη σημασία από την άποψη του συνταγματικού δικαίου καθότι η διάταξη της 12ης Σεπτεμβρίου 2008 απέστη από την καθιερωμένη νομολογία του Tribunal Constitucional, σύμφωνα με την οποία, σε περίπτωση καταδικαστικών αποφάσεων για σοβαρές ποινικές παραβάσεις που εκδίδονται ερήμην του κατηγορουμένου, η παράδοση του καταδικασθέντος πρέπει να εξαρτάται από τη δυνατότητα αναθεωρήσεως της απόφασής⁵.

24. Με διάταξη της 18ης Σεπτεμβρίου 2008, το πρώτο τμήμα του Tribunal Constitucional έκρινε παραδεκτή τη «recurso de amparo» και αποφάσισε να αναστείλει την εκτέλεση της διατάξης της 12ης Σεπτεμβρίου 2008. Με διάταξη της 1ης Μαρτίου 2011, η ολομέλεια του Tribunal Constitucional αποφάσισε, μετά από πρόταση του πρώτου τμήματος, να εξετάσει η ίδια τη «recurso de amparo».

25. Το αιτούν δικαστήριο αναφέρει ότι αναγνώρισε, στην προπαρατεθείσα απόφασή του 91/2000, ότι το δεσμευτικό περιεχόμενο των θεμελιωδών δικαιωμάτων είναι σχετικώς περιορισμένο όταν η προσέγγιση γίνεται *ad extra*, ήτοι σε διακρατικό πλαίσιο, αφού μόνο οι βασικότερες και στοιχειωδέστερες απαιτήσεις μπορούν να συνδεθούν με το άρθρο 24 του ισπανικού Συντάγματος και να επιτρέψουν έτσι την απόδειξη υπάρξεως «έμμεσης» αντισυνταγματικότητας. Ωστόσο, συνιστά «έμμεση» παράβαση των επιταγών του δικαιώματος για δίκαιη δίκη, καθόσον προσβάλλει το ουσιαστικό περιεχόμενο μιας τέτοιας δίκης κατά τρόπο θίγοντα την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, η απόφαση των ισπανικών δικαστηρίων να επιτρέψουν την έκδοση προς κράτη τα οποία, σε περίπτωση πολύ σοβαρού αδικήματος, θεωρούν έγκυρες τις ερήμην καταδίκες χωρίς να εξαρτούν την παράδοση του καταδικασθέντος προσώπου από τη δυνατότητα αυτού να αμφισβητήσει τις καταδίκες αυτές, ώστε να διασφαλίζονται τα δικαιώματα υπερασπίσεώς του.

26. Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει, επίσης, ότι η νομολογία αυτή εφαρμόζεται και στο πλαίσιο της διαδικασίας παραδόσεως που καθιερώνεται με την απόφαση-πλαίσιο 2002/584, για δύο λόγους, ήτοι επειδή η προϋπόθεση από την οποία εξαρτάται η παράδοση καταδικασθέντος προσώπου είναι σύμφυτη με το ουσιώδες περιεχόμενο του συνταγματικού δικαιώματος για δίκαιη δίκη και επειδή το άρθρο 5 της αποφάσεως-πλαισίου 2002/584 προέβλεπε τη δυνατότητα η εκτέλεση ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως εκδοθέντος σε εκτέλεση καταδικαστικής αποφάσεως εκδοθείσας ερήμην να εξαρτάται «κατά το δίκαιο του κράτους μέλους εκτελέσεως», μεταξύ άλλων, από την προϋπόθεση ότι «η εκδούσα [το ένταλμα] δικαστική αρχή παρέχει επαρκείς εγγυήσεις ώστε να εξασφαλισθεί στον καθού το ευρωπαϊκό ένταλμα συλλήψεως ότι θα έχει τη δυνατότητα να ζητήσει να δικαστεί εκ νέου στο κράτος μέλος εκδόσεως του εντάλματος και να παρίσταται κατά τη λήψη της αποφάσεως» (προπαρατεθείσα απόφαση 177/2006 του Tribunal Constitucional).

4 — Πρόκειται για προσφυγή που σκοπεύει στην εξασφάλιση της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών. Με την προσφυγή αυτή προστατεύονται ιδίως τα δικαιώματα που καθιερώνονται στα τμήματα I και II του κεφαλαίου II του τίτλου I του ισπανικού Συντάγματος, όπως το δικαίωμα για ισότητα (άρθρο 14), τα θεμελιώδη δικαιώματα και οι δημόσιες ελευθερίες των άρθρων 15 έως 29 αυτού καθώς και το δικαίωμα αντιρρήσεως συνειδήσεως (άρθρο 30, παράγραφος 2), έναντι των προσβολών που προέρχονται από τις δημόσιες αρχές (άρθρο 53, παράγραφος 2).

5 — Ο προσφεύγων επικαλείται, στο πλαίσιο αυτό, τις αποφάσεις 91/2000, της 30ής Μαρτίου 2000, και 177/2006, της 5ης Ιουνίου 2006, του Tribunal Constitucional.

27. Το αιτούν δικαστήριο υπενθυμίζει, τέλος, ότι, στην απόφασή του 199/2009, της 28ης Σεπτεμβρίου 2009, έκανε δεκτή τη «*recurso de amparo*» που είχε ασκηθεί κατά διατάξεως με την οποία το Audiencia Nacional είχε επιτρέψει την παράδοση του προσφεύγοντος στη Ρουμανία, σε εκτέλεση ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης εκδοθέντος προκειμένου να εκτελεστεί καταδικαστική απόφαση περί επιβολής τετραετούς φυλακίσεως η οποία είχε εκδοθεί ερήμην, χωρίς να κάνει μνεία της απαιτήσεως με βάση την οποία η εν λόγω καταδικαστική απόφαση έπρεπε να μπορεί να αναθεωρηθεί. Για να καταλήξει στην κρίση αυτή, το Tribunal Constitucional απέρριψε τα επιχειρήματα της Audiencia Nacional, σύμφωνα με τα οποία η καταδικαστική απόφαση δεν εκδόθηκε όντως ερήμην, δεδομένου ότι ο ενδιαφερόμενος είχε αναθέσει την εκπροσώπησή του σε δικηγόρο ο οποίος παρέστη στη δίκη ως ατομικός του συνήγορος.

28. Κατά το Tribunal Constitucional, η δυσκολία έγκειται στο ότι η απόφαση-πλαίσιο 2009/299 κατήργησε το άρθρο 5, σημείο 1, της αποφάσεως-πλαισίου 2002/584 και προσέθεσε ένα νέο άρθρο με αριθμό 4α. Το δε εν λόγω άρθρο 4α δεν επιτρέπει [στο δικαστήριο] «να αρνηθεί την εκτέλεση του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης που έχει εκδοθεί με σκοπό την εκτέλεση ποινής στερητικής της ελευθερίας ή μέτρου ασφαλείας στερητικού της ελευθερίας, εάν το πρόσωπο δεν εμφανίστηκε αυτοπροσώπως στη δίκη που οδήγησε στην έκδοση της αποφάσεως», εφόσον ο ενδιαφερόμενος «τελούσε εν γνώσει της προγραμματισμένης δίκης, είχε δώσει δε εντολή σε δικηγόρο, τον οποίον διόρισε είτε [ο ίδιος] είτε το κράτος, να τον/την εκπροσωπήσει στη δίκη, και εκπροσωπήθηκε όντως από αυτόν τον δικηγόρο στη δίκη». Στην υπόθεση στο πλαίσιο της οποίας χωρεί η παρούσα διαδικασία ελέγχου της συνταγματικότητας, επισημαίνει το αιτούν δικαστήριο, διαπιστώθηκε ότι ο προσφεύγων είχε εξουσιοδοτήσει δύο δικηγόρους της εμπιστοσύνης του, στους οποίους το Tribunale di Ferrara κοινοποίησε την επικείμενη διεξαγωγή της δίκης, οπότε ο ενδιαφερόμενος τελούσε εν γνώσει αυτής. Διαπιστώθηκε επίσης ότι ο προσφεύγων εκπροσωπήθηκε πράγματι από τους δύο αυτούς δικηγόρους στη δίκη που ακολούθησε σε πρώτο βαθμό καθώς και κατά την εκδίκαση των ενδίκων μέσων της εφέσεως και της αναίρεσεως που ακολούθησαν.

29. Επομένως, κατά το αιτούν δικαστήριο, τίθεται το ζήτημα αν η απόφαση-πλαίσιο απαγορεύει στα ισπανικά δικαστήρια να εξαρτήσουν την παράδοση του προσφεύγοντος από τη δυνατότητα αναθεωρήσεως της επίμαχης καταδικαστικής αποφάσεως.

30. Παρεμπιπτόντως, το Tribunal Constitucional απορρίπτει το επιχείρημα του Ministerio Fiscal, σύμφωνα με το οποίο δεν είναι αναγκαία η υποβολή προδικαστικού ερωτήματος επειδή η απόφαση-πλαίσιο 2009/299 δεν εφαρμόζεται *ratione temporis* στη διαφορά την οποία αφορά η κυρία δίκη. Πράγματι, αντικείμενο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου είναι το να προσδιοριστεί όχι αν η διάταξη της 12ης Σεπτεμβρίου 2008 παραβιάζει την απόφαση-πλαίσιο 2009/299, αλλά αν προσβάλλει έμμεσα το δικαίωμα για δίκαιη δίκη που προστατεύεται από το άρθρο 24, παράγραφος 2, του ισπανικού Συντάγματος. Όμως, η απόφαση-πλαίσιο 2009/299 θα έπρεπε να ληφθεί υπόψη για τον καθορισμό του περιεχομένου του εν λόγω δικαιώματος το οποίο παράγει δικαιώματα *ad extra*, καθότι αποτελεί το δίκαιο της Ένωσης που είναι εφαρμοστέο κατά τον χρόνο εκτίμησης της συνταγματικότητας. Επίσης, επιβάλλεται να ληφθεί υπόψη και με βάση την αρχή της ερμηνείας του εθνικού δικαίου κατά τρόπο συνάδοντα προς τις αποφάσεις-πλαίσια⁶.

6 — Βλ. απόφαση της 16ης Ιουνίου 2005, C-105/03, *Pupino* (Συλλογή 2005, σ. I-5285, σκέψη 43).

31. Με βάση τα προεκτεθέντα, το Tribunal Constitucional αποφάσισε, στις 9 Ιουνίου 2011, να αναβάλει την έκδοση αποφάσεως επί της «recurso de amparo» και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

- «1) Έχει το άρθρο 4α, παράγραφος 1, της αποφάσεως-πλαισίου [...] την έννοια ότι απαγορεύει στις εθνικές δικαστικές αρχές, στις περιπτώσεις που προσδιορίζονται στη διάταξη αυτή, να εξαρτούν την εκτέλεση ενός ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως και παραδόσεως από τον όρο ότι η σχετική καταδικαστική απόφαση υπόκειται σε αναθεώρηση, προκειμένου να διασφαλιστούν τα δικαιώματα υπερασπίσεως του εκζητουμένου;
- 2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα, είναι το άρθρο 4α, παράγραφος 1, της αποφάσεως-πλαισίου [...] συμβατό με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το δικαίωμα στην αποτελεσματική δικαστική προστασία και σε δίκαιη δίκη, το οποίο προβλέπεται στο άρθρο 47 του Χάρτη [...] καθώς και από τα δικαιώματα υπερασπίσεως, τα οποία κατοχυρώνονται στο άρθρο 48, παράγραφος 2, του ίδιου Χάρτη;
- 3) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο δεύτερο ερώτημα, παρέχει το άρθρο 53 του Χάρτη, ερμηνευόμενο συστηματικά σε συνάρτηση με τα δικαιώματα που αναγνωρίζονται από τα άρθρα του 47 και 48, τη δυνατότητα σε κράτος μέλος να εξαρτήσει την παράδοση ερήμην καταδικασθέντος προσώπου από τον όρο ότι η καταδικαστική απόφαση υπόκειται σε αναθεώρηση στο κράτος που ζητεί την έκδοση, αναγνωρίζοντας έτσι στα δικαιώματα αυτά υψηλότερο επίπεδο προστασίας από εκείνο που προβλέπει το δίκαιο της [...] Ένωσης, προκειμένου να αποφευχθεί μία ερμηνεία που θα περιόριζε ή θα έθιγε θεμελιώδες δικαίωμα αναγνωριζόμενο από το Σύνταγμα του κράτους μέλους αυτού;»

32. Γραπτές παρατηρήσεις στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας κατέθεσαν το Ministerio Fiscal, η Ισπανική, η Βελγική, η Γερμανική, η Ιταλική, η Ολλανδική, η Αυστριακή, η Πολωνική και η Πορτογαλική Κυβέρνηση, η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

33. Ο προσφεύγων, το Ministerio Fiscal, η Ισπανική, η Γερμανική και η Ολλανδική Κυβέρνηση, το Συμβούλιο και η Επιτροπή διατύπωσαν προφορικά τις παρατηρήσεις τους κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση που έλαβε χώρα στις 3 Ιουλίου 2012.

III – Ανάλυση

34. Προτού προχωρήσω στην εξέταση των τριών αυτών ερωτημάτων, οφείλω να απαντήσω στους ισχυρισμούς που προέβαλαν το Ministerio Fiscal, η Βελγική και η Γερμανική Κυβέρνηση, η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου καθώς και το Συμβούλιο, που υποστήριξαν ότι η παρούσα αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη.

A – Το παραδεκτό της αιτήσεως εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως

35. Προς υποστήριξη της απόψεως ότι η παρούσα αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως είναι απαράδεκτη προβλήθηκαν δύο κύρια επιχειρήματα.

36. Κατά το πρώτο, η απόφαση-πλαίσιο 2009/299 δεν είναι εφαρμοστέα *ratione temporis* στη διαδικασία παραδόσεως την οποία αφορά η κυρία δίκη, οπότε το Δικαστήριο δεν έχει αρμοδιότητα, στο πλαίσιο της παρούσης υποθέσεως, να την ερμηνεύσει και να αποφανθεί σχετικά με το κύρος της. Συγκεκριμένα, τόσο η ημερομηνία επιδόσεως του ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως 271/2004 (8 Ιουνίου 2004) όσο και η ημερομηνία κατά την οποία το Audiencia Nacional αποφάσισε να παραδώσει τον προσφεύγοντα στις ιταλικές αρχές (12 Σεπτεμβρίου 2008) είναι προγενέστερες της ημερομηνίας εκδόσεως της αποφάσεως-πλαισίου 2009/299.

37. Κατά το δεύτερο επιχείρημα, το γεγονός ότι η Ιταλική Δημοκρατία έκανε χρήση της δυνατότητας που παρέχει το άρθρο 8, παράγραφος 3, της αποφάσεως-πλαισίου 2009/299 να αναβάλει μέχρι την 1η Ιανουαρίου 2014 την εφαρμογή από τις ιταλικές αρχές της εν λόγω αποφάσεως στην αναγνώριση και την εκτέλεση των αποφάσεων που εκδόθηκαν ερήμην του ενδιαφερομένου προσώπου⁷ συνηγορεί υπέρ της απόψεως ότι τα υποβληθέντα ερωτήματα έχουν υποθετικό μόνο χαρακτήρα, αφού η απάντηση που θα δοθεί σε αυτά ουδόλως χρησιμεύει για την επίλυση της ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου εκκρεμούσας διαφοράς.

38. Υπενθυμίζεται ότι, κατά το Δικαστήριο, το τεκμήριο λυσιτέλειας των προδικαστικών ερωτημάτων που υποβάλλουν τα εθνικά δικαστήρια δεν μπορεί να τίθεται εκποδών παρά μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις, όταν δηλαδή είναι πρόδηλον ότι η ερμηνεία των διατάξεων του δικαίου της Ένωσης που ζητείται με τα ερωτήματα αυτά δεν έχει καμία σχέση με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης ή όταν το ζήτημα είναι υποθετικής φύσεως ή το Δικαστήριο δεν έχει στη διάθεσή του τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που απαιτούνται προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στα ερωτήματα που του έχουν υποβληθεί. Αν δεν συντρέχουν οι περιπτώσεις αυτές, το Δικαστήριο είναι κατ' αρχήν υποχρεωμένο να αποφανθεί επί των προδικαστικών ερωτημάτων που του έχουν υποβληθεί⁸.

39. Εν προκειμένω, δεν συντρέχει καμία από τις περιπτώσεις που θα δικαιολογούσαν να απορριφθεί ως απαράδεκτη η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως.

40. Πρέπει, κατ' αρχάς, να αντικρουστεί το πρώτο επιχείρημα με βάση το οποίο η απόφαση-πλαίσιο 2009/299 δεν είναι εφαρμοστέα *ratione temporis* στη διαδικασία παραδόσεως την οποία αφορά η κυρία δίκη.

41. Πράγματι, από το γράμμα του άρθρου 8, παράγραφος 2, της αποφάσεως-πλαισίου 2009/299 προκύπτει ότι η εν λόγω απόφαση-πλαίσιο «ισχύει από [28ης Μαρτίου 2011], για την αναγνώριση και εκτέλεση των αποφάσεων που εκδόθηκαν [...] ερήμην του ενδιαφερομένου κατά τη δίκη». Η διάταξη αυτή έχει την έννοια ότι, από τις 28 Μαρτίου 2011 και μετά, οσάκις η δικαστική αρχή που επιλαμβάνεται της εκτελέσεως αποφαινεται επί της αναγνώρισεως και της εκτελέσεως των αποφάσεων που εκδόθηκαν ερήμην του ενδιαφερομένου κατά τη δίκη, είτε οι αποφάσεις αυτές είναι προγενέστερες είτε μεταγενέστερες της εν λόγω ημερομηνίας, οφείλει να εφαρμόσει τις σχετικές διατάξεις της αποφάσεως-πλαισίου 2009/299.

42. Η λύση αυτή συνάδει με την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, κατά την οποία οι δικονομικοί κανόνες εφαρμόζονται γενικώς σε όλες τις διαφορές που εκκρεμούν κατά την ημερομηνία ενάρξεως της ισχύος τους, σε αντίθεση με τους ουσιαστικούς κανόνες, οι οποίοι ερμηνεύονται συνήθως υπό την έννοια ότι δεν έχουν εφαρμογή σε καταστάσεις που έχουν διαμορφωθεί πριν από την έναρξη της ισχύος τους⁹.

7 — Βλ. δήλωση σχετικά με το άρθρο 8, παράγραφος 3, της αποφάσεως-πλαισίου 2009/299 (ΕΕ 2009, L 97, σ. 26).

8 — Βλ., ιδίως, απόφαση της 28ης Ιουνίου 2007, C-467/05, Dell'Orto (Συλλογή 2007, σ. I-5557, σκέψη 40), καθώς και, όσον αφορά την εκτίμηση του κύρους κανόνα δικαίου της Ένωσης, απόφαση της 8ης Ιουλίου 2010, C-343/09, Afton Chemical (Συλλογή 2010, σ. I-7027, σκέψεις 13 και 14).

9 — Βλ., ιδίως, απόφαση της 12ης Αυγούστου 2008, C-296/08 PPU, Santesteban Goicoechea (Συλλογή 2008, σ. I-6307, σκέψη 80 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

43. Καθόσον το άρθρο 4α της αποφάσεως-πλαisiού περιορίζεται στη θέσπιση των προϋποθέσεων υπό τις οποίες οι κρατικές αρχές δεν επιτρέπεται να αρνηθούν να αναγνωρίσουν και να εκτελέσουν απόφαση εκδοθείσα μετά το πέρας διαδικασίας κατά την οποία δεν παρέστη ο ενδιαφερόμενος, πρέπει να γίνει δεκτό ότι οι διατάξεις του εν λόγω άρθρου 4α αποτελούν δικονομικούς κανόνες¹⁰.

44. Επομένως, το άρθρο 4α είναι όντως εφαρμοστέο στη διαδικασία παραδόσεως την οποία αφορά η κυρία δίκη, η οποία διαδικασία εξακολουθεί να βρίσκεται σε εξέλιξη.

45. Όσον αφορά τη δήλωση με την οποία η Ιταλική Δημοκρατία έκανε χρήση της παρεχόμενης στο άρθρο 8, παράγραφος 3, της αποφάσεως-πλαisiού 2009/299 δυνατότητας να αναβάλει μέχρι την 1η Ιανουαρίου 2014 το αργότερο την εφαρμογή αυτής από τις αρμόδιες ιταλικές αρχές στην αναγνώριση και εκτέλεση των αποφάσεων που εκδόθηκαν κατόπιν δίκης διεξαχθείσας ερήμην του ενδιαφερομένου, θεωρώ ότι δεν μπορεί να καταστήσει απαράδεκτη την εν προκειμένω εξεταζόμενη αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως με το σκεπτικό ότι καθιστά, αυτή καθαυτή, αλυσιτελή μια απάντηση του Δικαστηρίου εν όψει της επίλυσης της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου.

46. Πράγματι, δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι το άρθρο 4α της αποφάσεως-πλαisiού είναι διάταξη που διέπει, από ουσιαστικής απόψεως, καταστάσεις όπως αυτή που βρίσκεται στο επίκεντρο της κυρίας δίκης. Άλλωστε, η 1η Ιανουαρίου 2014 συνιστά την έσχατη προθεσμία, πράγμα που σημαίνει ότι η Ιταλική Δημοκρατία μπορεί κάλλιστα να επιλέξει μια πλησιέστερη ημερομηνία, ακόμη δε και να ανακαλέσει ή να τροποποιήσει τη δήλωσή της.

47. Είναι, συνεπώς, βέβαιο ότι η απάντηση που θα δώσει το Δικαστήριο στα προδικαστικά ερωτήματα που του υπέβαλε το Tribunal Constitucional θα είναι χρήσιμη, το αργότερο την 1η Ιανουαρίου 2014, όχι μόνο για το Tribunal Constitucional το οποίο θα μπορέσει να αποφανθεί επί της «*recurso de amparo*» που εκκρεμεί ενώπιόν του, αλλά και για την αρμόδια επί της εκτελέσεως δικαστική αρχή η οποία θα αποφανθεί επί της διαδικασίας παραδόσεως.

48. Ο ιδιαίτερος χαρακτήρας της «*recurso de amparo*» που ασκήθηκε ενώπιον του Tribunal Constitucional συνηγορεί επίσης υπέρ του παραδεκτού της παρούσας αιτήσεως εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως. Πράγματι, συνεπεία της προσφυγής αυτής, το εν λόγω δικαστήριο θα πρέπει να προβεί σε έλεγχο συνταγματικότητας κατά τον οποίο θα πρέπει οπωσδήποτε να ληφθεί υπόψη το δίκαιο της Ένωσης και ιδίως ο Χάρτης, όπως επιτάσσει το άρθρο 10, παράγραφος 2, του ισπανικού Συντάγματος. Όπως επισημαίνει το Tribunal Constitucional στην αίτησή του, η συνεκτίμηση του δικαίου της Ένωσης είναι αναγκαία προκειμένου να προσδιοριστεί το συνταγματικά προστατευόμενο περιεχόμενο του δικαιώματος για δίκαιη δίκη¹¹.

10 — Βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 1ης Ιουλίου 2004, C-361/02 και C-362/02, Τσάπαλος και Διαμαντάκης (Συλλογή 2004, σ. I-6405, σκέψη 20). Κατά τη διατύπωση που υιοθέτησε το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, η διαδικασία του ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως «δεν αφορά το βάσιμο μιας κατηγορίας για ποινικό αδίκημα» και «η παράδοση του προσφεύγοντος στις [αρμόδιες] αρχές [δεν συνιστά] ποινή επιβαλλόμενη στον ενδιαφερόμενο για τη διάπραξη ενός αδικήματος, αλλά διαδικασία που σκοπό έχει να καταστήσει δυνατή την εκτέλεση μιας απόφασης» (Βλ. ΕΔΔΑ, απόφαση Monedero Angora κατά Ισπανίας της 7ης Οκτωβρίου 2008). Με άλλα λόγια, η διαδικασία του ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως δεν επιδρά στην ατομική ποινική ευθύνη, αλλά σκοπεύει να διευκολύνει την εκτέλεση ορισμένης αποφάσεως εκδοθείσας έναντι του καταδικασθέντος προσώπου.

11 — Βλ., επ' αυτού, Guillén López, E., «The impact of the European Convention of Human Rights and the Charter of Fundamental Rights of the European Union on Spanish Constitutional law: make a virtue of necessity», *Human rights protection in the European legal order: the interaction between the European and the national courts*, Intersentia, 2011, σ. 309, ο οποίος διευκρινίζει, ιδίως, ότι, «with the authorisation for the ratification of the Lisbon Treaty, organic law 1/2008 [...] states in Article 2 that: “Under the provisions of paragraph 2 of Article 10 of the Spanish constitution and paragraph 8 of Article 1 of the Treaty of Lisbon, the rules relating to fundamental rights and freedoms recognized by the constitution shall be interpreted in accordance with the provisions of the Charter of Fundamental Rights”» (σ. 334).

49. Ο έλεγχος τον οποίο πρέπει να διενεργήσει το Tribunal Constitucional είναι παρόμοιος με τον έλεγχο στον οποίο θα μπορούσε να προβεί ένα συνταγματικό δικαστήριο στο πλαίσιο προηγούμενου ελέγχου συνταγματικότητας νόμου μεταφέροντος στο εθνικό δίκαιο την απόφαση-πλαίσιο 2009/299. Αν δε το εν λόγω δικαστήριο αποφάσιζε να υποβάλει στο Δικαστήριο ερωτήματα σχετικά με την ερμηνεία ή το κύρος της εν λόγω αποφάσεως-πλαισίου, το Δικαστήριο θα δεχόταν προφανώς να απαντήσει, παρά το ότι η προθεσμία για τη μεταφορά της εν λόγω αποφάσεως-πλαισίου δεν θα είχε λήξει ακόμη¹².

50. Καθόσον θεωρώ ότι η εν προκειμένω εξεταζόμενη αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως πρέπει να θεωρηθεί παραδεκτή, θα εξετάσω στη συνέχεια διαδοχικά τα τρία ερωτήματα που υπέβαλε το Tribunal Constitucional.

B – Επί του πρώτου ερωτήματος

51. Με το πρώτο ερώτημά του, το Tribunal Constitucional ερωτά, κατ' ουσίαν, αν το άρθρο 4α, παράγραφος 1, στοιχεία α' και β', της αποφάσεως-πλαισίου έχει την έννοια ότι απαγορεύει στην αρμόδια επί της εκτελέσεως δικαστική αρχή να εξαρτά, στις περιπτώσεις που απαριθμούνται στην εν λόγω διάταξη, την εκτέλεση ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως από το ότι το πρόσωπο το οποίο αφορά το ένταλμα μπορεί να απαιτήσει τη διεξαγωγή νέας δίκης στο κράτος μέλος εκδόσεως.

52. Το Tribunal Constitucional εκφράζει ως εξής τις αμφιβολίες του όσον αφορά την προσήκουσα απάντηση στο ζήτημα αυτό. Πρώτον, θεωρεί ότι το άρθρο 4α, παράγραφος 1, της αποφάσεως-πλαισίου θα μπορούσε, με βάση τη γραμματική ερμηνεία του, να θεωρηθεί ότι απαγορεύει στην αρμόδια επί της εκτελέσεως δικαστική αρχή να αρνηθεί την εκτέλεση ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως, αλλά δεν της απαγορεύει απαραίτητα να την εξαρτά από όρους, όπως η δυνατότητα εκ νέου εκδίκασης. Δεύτερον, και αν ακόμη μια τέτοια γραμματική ερμηνεία κρινόταν απορριπτέα, το άρθρο 1, παράγραφος 3, της αποφάσεως-πλαισίου θα μπορούσε να οδηγήσει στο αυτό αποτέλεσμα.

53. Δεν συμμερίζομαι τις αμφιβολίες που εκφράζει το Tribunal Constitucional όσον αφορά την προσήκουσα ερμηνεία του άρθρου 4α, παράγραφος 1, της αποφάσεως-πλαισίου. Πράγματι, από την εξέταση του γράμματος, της οικονομίας και του σκοπού της διάταξης αυτής προκύπτει ότι, στις απαριθμούμενες στο κείμενό της περιπτώσεις, η αρμόδια επί της εκτελέσεως δικαστική αρχή δεν μπορεί να εξαρτά συστηματικά την εκτέλεση ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως από τον όρο ότι το καταδικασθέν πρόσωπο μπορεί να δικαστεί εκ νέου στο κράτος μέλος εκδόσεως.

54. Από το γράμμα του άρθρου 4α της αποφάσεως-πλαισίου προκύπτει ότι η εν λόγω διάταξη προβλέπει έναν προαιρετικής φύσεως λόγο μη εκτελέσεως ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως εκδοθέντος για την εκτέλεση στερητικής της ελευθερίας ποινής ή μέτρου, εφόσον ο ενδιαφερόμενος δεν παρέστη αυτοπροσώπως στη δίκη που κατέληξε στην εν λόγω απόφαση. Η ευχέρεια αυτή συνοδεύεται από τέσσερις εξαιρέσεις σε περίπτωση συνδρομής των οποίων η δικαστική αρχή εκτελέσεως δεν έχει τη δυνατότητα να αρνηθεί την εκτέλεση του οικείου ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως.

12 — Βλ., κατ' αναλογία, προκειμένου για προσφυγή ελέγχου νομιμότητας ασκηθείσα ενώπιον του High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Administrative Court) (Ηνωμένο Βασίλειο), με την οποία αμφισβητείται η μεταφορά οδηγίας, καίτοι, κατά την ημερομηνία ασκήσεως της εν λόγω προσφυγής, η προβλεπόμενη για τη μεταφορά της οδηγίας προθεσμία δεν είχε λήξει ακόμη και δεν είχε θεσπιστεί ακόμη κανένα εθνικό μέτρο μεταφοράς της, απόφαση της 3ης Ιουνίου 2008, C-308/06, Intertanko κ.λπ. (Συλλογή 2008, σ. I-4057, σκέψεις 33 έως 35), καθώς και την προπαρατεθείσα απόφαση Afton Chemical (σκέψεις 15 έως 17).

55. Όπως αναφέρεται στην έκτη αιτιολογική σκέψη της αποφάσεως-πλαισίου 2009/299, ο νομοθέτης της Ένωσης θέλησε να «[θέσει] προϋποθέσεις υπό τις οποίες δεν χωρεί άρνηση της αναγνώρισης και εκτέλεσης αποφάσεως που εκδόθηκε σε δίκη στην οποία το ενδιαφερόμενο πρόσωπο δεν εμφανίστηκε αυτοπροσώπως. Πρόκειται για εναλλακτικές προϋποθέσεις: σε περίπτωση που πληρούται μία από τις προϋποθέσεις, η εκδούσα αρχή, συμπληρώνοντας το αντίστοιχο τμήμα του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης [...], παρέχει τη διασφάλιση ότι πληρούνται ή πρόκειται να πληρωθούν οι απαιτήσεις που επαρκούν για τον σκοπό της εκτέλεσης της αποφάσεως βάσει της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης».

56. Οι περιπτώσεις στις οποίες αναφέρεται το άρθρο 4α, παράγραφος 1, στοιχεία α' έως δ', της αποφάσεως-πλαισίου μπορούν να καταταγούν σε δύο κατηγορίες.

57. Στην πρώτη κατηγορία περιλαμβάνονται τα σημεία α' και β' της εν λόγω διατάξεως. Από αυτά προκύπτει ότι η αρμόδια επί της εκτελέσεως δικαστική αρχή δεν μπορεί να αρνηθεί να εκτελέσει το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης είτε όταν ο ενδιαφερόμενος κλητεύθηκε αυτοπροσώπως ή ενημερώθηκε δι' άλλων μέσων για την ημερομηνία και τον τόπο διεξαγωγής της δίκης του και για το ότι μπορούσε να εκδοθεί απόφαση σε περίπτωση μη εμφανίσεώς του, είτε όταν ο ενδιαφερόμενος, έχοντας λάβει γνώση της προγραμματισμένης δίκης, έδωσε εντολή σε δικηγόρο, τον οποίον διόρισε είτε ο ίδιος είτε το κράτος μέλος, να τον εκπροσωπήσει στη δίκη, και εκπροσωπήθηκε όντως από τον δικηγόρο αυτόν στη δίκη.

58. Με βάση την εξιστόρηση των πραγματικών περιστατικών της κυρίας δίκης όπως προκύπτει από την απόφαση του αιτούντος δικαστηρίου, η κατάσταση του προσφεύγοντος αντιστοιχεί περισσότερο στην περίπτωση που περιγράφεται στο άρθρο 4α, παράγραφος 1, στοιχείο β', της αποφάσεως-πλαισίου. Υπενθυμίζεται, πράγματι, ότι ο προσφεύγων είχε αναθέσει σε δύο δικηγόρους της εμπιστοσύνης του να τον εκπροσωπήσουν, στους οποίους το Tribunale di Ferrara κοινοποίησε την προγραμματισμένη διεξαγωγή της δίκης, οπότε ο ενδιαφερόμενος είχε ενημερωθεί σχετικώς. Είναι επίσης γεγονός ότι οι δύο αυτοί δικηγόροι υπεράσπισαν τον προσφεύγοντα κατά τη δίκη που ακολούθησε στον πρώτο βαθμό αλλά και κατά τις μεταγενέστερες κατ' έφεση και κατ' αναίρεση δίκες.

59. Από την ανάγνωση του άρθρου 4α, παράγραφος 1, στοιχεία α' και β', της αποφάσεως-πλαισίου διαπιστώνεται ότι στο κείμενο των δύο αυτών σημείων δεν περιέχεται καμία αναφορά στον όρο να δικαιούται να απαιτήσει ο ενδιαφερόμενος τη διεξαγωγή νέας δίκης στο κράτος μέλος εκδόσεως.

60. Από την εξέταση του συνόλου των διατάξεων του άρθρου 4α, παράγραφος 1, της αποφάσεως-πλαισίου προκύπτει ότι οι περιπτώσεις που περιγράφονται στα σημεία γ' και δ' της εν λόγω διατάξεως, οι οποίες αποτελούν τη δεύτερη κατηγορία, είναι, στην πραγματικότητα, οι μόνες που κάνουν λόγο για δικαίωμα του ενδιαφερομένου για εκ νέου εκδίκαση της υπόθεσής του.

61. Ο τρόπος με τον οποίο ο νομοθέτης της Ένωσης προσεγγίζει τις περιπτώσεις αυτές διαφέρει κατά πολύ από τη λογική στην οποία στηριζόταν το άρθρο 5, σημείο 1, της αποφάσεως-πλαισίου 2002/584. Υπενθυμίζω ότι η διάταξη αυτή επέτρεπε, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, στην αρμόδια επί της εκτελέσεως δικαστική αρχή να εξαρτά την παράδοση από την παροχή διαβεβαιώσεων εκ μέρους της δικαστικής αρχής εκδόσεως ικανών να διασφαλίσουν στο πρόσωπο που αφορούσε το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης ότι θα έχει τη δυνατότητα να ζητήσει νέα εκδίκαση της υποθέσεώς του στο κράτος μέλος εκδόσεως σε διαδικασία στην οποία θα είναι παρών. Εναπόκειτο στην αρμόδια επί της εκτελέσεως δικαστική αρχή να εκτιμήσει αν οι διαβεβαιώσεις αυτές ήταν επαρκείς.

62. Αντίθετα, το άρθρο 4α, παράγραφος 1, στοιχεία γ' και δ' της αποφάσεως-πλαισίου καταργεί τη διακριτική ευχέρεια της αρμόδιας επί της εκτελέσεως δικαστικής αρχής, η οποία πρέπει να στηριχθεί στις πληροφορίες που περιέχονται στο ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης. Συγκεκριμένα, η αρμόδια επί της εκτελέσεως δικαστική αρχή υποχρεούται να εκτελέσει το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης όταν σ' αυτό αναφέρεται, κατ' ουσίαν, είτε ότι ο ενδιαφερόμενος, αφού του επιδόθηκε η απόφαση και του γνωστοποιήθηκε ρητά το δικαίωμά του για νέα εξέταση της υπόθεσής του, δήλωσε ρητά ότι δεν

αμφισβητεί την απόφαση ή δεν ζήτησε τη διεξαγωγή νέας δίκης εντός της ταχθείσας προθεσμίας, είτε ότι η απόφαση δεν επεδόθη προσωπικά στον ενδιαφερόμενο αλλά θα του επιδοθεί προσωπικά αμελλητί μετά την παράδοση, οπότε αυτός θα ενημερωθεί επίσης για το δικαίωμά του να δικαστεί εκ νέου καθώς και για την προθεσμία εντός της οποίας θα πρέπει να ζητήσει τη διεξαγωγή της νέας αυτής δίκης ή επανεξέτασης.

63. Έτσι, από την οικονομία του άρθρου 4α, παράγραφος 1, της αποφάσεως-πλαίσιου συνάγεται ότι τα σημεία γ' και δ' της εν λόγω διάταξης είναι τα μόνα που αναφέρονται στην υπόθεση κατά την οποία ο ενδιαφερόμενος μπορεί να απαιτήσει τη διεξαγωγή νέας δίκης και ότι, αντίθετα, τα σημεία α' και β' της εν λόγω διάταξης απαριθμούν τις περιπτώσεις όπου ο ενδιαφερόμενος δεν μπορεί να επικαλεστεί τέτοιο δικαίωμα. Επισημαίνεται ότι, όσον αφορά τα δύο αυτά τελευταία σημεία, η θέση του νομοθέτη της Ένωσης είναι περισσότερο συγκεκριμένη, αλλά δεν διαφέρει ουσιωδώς από τη θέση που ίσχυε υπό το κράτος του άρθρου 5, σημείο 1, της αποφάσεως-πλαίσιου 2002/584. Πράγματι, μια ανάγνωση *a contrario* της εν λόγω διατάξεως καθιστά σαφές ότι αυτή απέκλειε τη δυνατότητα εξαρτήσεως της παραδόσεως από την ύπαρξη δυνατότητας νέας δίκης ή αναθεωρήσεως στην περίπτωση που ο ενδιαφερόμενος είχε κληθεί προσωπικά ή ενημερωθεί με άλλο τρόπο για την ημερομηνία και τον τόπο διεξαγωγής της διαδικασίας που κατέληξε στην ερήμην εκδοθείσα απόφαση.

64. Στα σημεία α' και β' του άρθρου 4α, παράγραφος 1, της αποφάσεως-πλαίσιου, ο νομοθέτης της Ένωσης επιβεβαίωσε, κατ' ουσίαν, ότι, εφόσον ο ενδιαφερόμενος έλαβε γνώση της προγραμματισμένης δίκης και ενημερώθηκε για το ότι ήταν δυνατή η έκδοση αποφάσεως παρά τη μη εμφάνισή του ή ότι, έχοντας λάβει γνώση της επικείμενης δίκης, ανέθεσε σε δικηγόρο να τον υπερασπιστεί, το εν λόγω πρόσωπο πρέπει να θεωρείται ότι επέλεξε να μην παραστεί στη δίκη του, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να προβάλλει δικαίωμα για διεξαγωγή νέας δίκης.

65. Το να παρέχεται γενικώς στην αρμόδια επί της εκτελέσεως δικαστική αρχή η δυνατότητα να εξαρτά, στις περιπτώσεις αυτές, την παράδοση του ενδιαφερομένου από τη δυνατότητα διεξαγωγής νέας δίκης θα ισοδυναμούσε με την αναγνώριση ενός πρόσθετου λόγου αρνήσεως εκτελέσεως του ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως. Αυτό αντίκειται στη σαφώς διατυπούμενη βούληση του νομοθέτη της Ένωσης να ορίσει με εξαντλητικό τρόπο, για λόγους ασφαλείας δικαίου, τις περιπτώσεις στις οποίες πρέπει να θεωρείται ότι δεν παραβιάστηκαν τα δικονομικά δικαιώματα προσώπου που δεν παρέστη αυτοπροσώπως στη δίκη του και ότι, επομένως, το ευρωπαϊκό ένταλμα συλλήψεως πρέπει να εκτελεστεί.

66. Οι στόχοι τους οποίους επιδίωκε ο νομοθέτης της Ένωσης όταν θέσπισε το άρθρο 4α της αποφάσεως-πλαίσιου επιβεβαιώνουν ότι δεν είχε την πρόθεση να παράσχει στις αρμόδιες επί της εκτελέσεως δικαστικές αρχές τη δυνατότητα να εξαρτούν την εκτέλεση του ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως από το αν το πρόσωπο το οποίο αφορά το εν λόγω ένταλμα έχει τη δυνατότητα να απαιτήσει νέα εκδίκαση της υποθέσεώς του στο κράτος μέλος εκδόσεως.

67. Θεσπίζοντας την απόφαση-πλαίσιο 2009/299, ο νομοθέτης της Ένωσης θέλησε να θεραπεύσει τις αδυναμίες του καθεστώτος που καθιέρωνε το άρθρο 5, σημείο 1, της αποφάσεως-πλαίσιου 2002/584 και να τελειοποιήσει το καθεστώς αυτό, προκειμένου να επιτύχει καλύτερη ισορροπία μεταξύ του στόχου της ενίσχυσης των δικονομικών δικαιωμάτων των προσώπων στο πλαίσιο ποινικής δίκης και του στόχου της διευκόλυνσης της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις, ιδίως βελτιώνοντας την αμοιβαία αναγνώριση των δικαστικών αποφάσεων μεταξύ των κρατών μελών¹³.

68. Όπως αναφέρεται στην τρίτη αιτιολογική σκέψη της αποφάσεως-πλαίσιου 2009/299, ο νομοθέτης της Ένωσης εκκίνησε από τη διαπίστωση ότι η απόφαση-πλαίσιο 2002/584 επέτρεπε, στην προηγούμενη εκδοχή της, υπό ορισμένους όρους, «στην εκτελούσα αρχή να ζητήσει από την εκδούσα αρχή την παροχή διασφάλισης που κρίνεται ότι παρέχει επαρκείς εγγυήσεις ώστε να εξασφαλισθεί

13 — Βλ. άρθρο 1, παράγραφος 1, της αποφάσεως-πλαίσιου 2009/299.

στον καθού το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης ότι θα έχει τη δυνατότητα να ζητήσει να δικαστεί εκ νέου στο κράτος μέλος εκδόσεως του εντάλματος και να παρίσταται κατά την έκδοση της αποφάσεως». Ο νομοθέτης της Ένωσης παρατηρεί ότι, υπό το καθεστώς αυτό, «[η] επάρκεια της διασφάλισης αποτελεί θέμα για το οποίο αποφαινεται η εκτελούσα αρχή, και, συνεπώς, είναι δύσκολο να είναι γνωστό πότε ακριβώς η εκτέλεση μπορεί να απορριφθεί».

69. Προ των αβεβαιοτήτων αυτών που απειλούσαν να μειώσουν την αποτελεσματικότητα του μηχανισμού αμοιβαίας αναγνώρισης των ερήμην εκδιδόμενων δικαστικών αποφάσεων, ο νομοθέτης της Ένωσης θεώρησε αναγκαίο «να παρασχεθούν σαφείς και κοινές βάσεις για τη μη αναγνώριση των αποφάσεων, που εκδίδονται σε δίκες κατά τις οποίες το ενδιαφερόμενο πρόσωπο δεν εμφανίστηκε αυτοπροσώπως»¹⁴. Επομένως, στόχος της αποφάσεως-πλαίσιου 2009/299 είναι «να επανοριστούν οι εν λόγω κοινές βάσεις που θα επιτρέπουν στην εκτελούσα αρχή να εκτελέσει την απόφαση παρά την απουσία του ενδιαφερομένου από τη δίκη, τηρουμένου πλήρως του δικαιώματος υπερασπίσεως αυτού»¹⁵.

70. Από όλα αυτά τα στοιχεία καταδεικνύεται ότι, καταργώντας τη δυνατότητα της υπό όρους παραδόσεως που προβλεπόταν στο άρθρο 5, σημείο 1, της αποφάσεως-πλαίσιου 2002/584, ο νομοθέτης της Ένωσης θέλησε να βελτιώσει το σύστημα της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων που εκδίδονται ερήμην του ενδιαφερομένου ενισχύοντας συγχρόνως τα δικονομικά δικαιώματα των προσώπων. Η λύση την οποία επέλεξε και συνίσταται στο να απαριθμούνται με εξαντλητικό τρόπο οι περιπτώσεις στις οποίες η εκτέλεση ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης προς εκτέλεση αποφάσεως που εκδόθηκε ερήμην του κατηγορουμένου πρέπει να θεωρείται ότι δεν θίγει τα δικαιώματα υπερασπίσεως, δεν συμβιβάζεται με τη διατήρηση της δυνατότητας της αρμόδιας επί της εκτελέσεως δικαστικής αρχής να εξαρτά την εν λόγω εκτέλεση από τον όρο ότι η καταδικαστική απόφαση για την οποία πρόκειται μπορεί να επανεξεταστεί προκειμένου να διασφαλιστούν τα δικαιώματα υπερασπίσεως του ενδιαφερομένου.

71. Στην αίτησή του για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως, το Tribunal Constitucional αναφέρεται στην υπόθεση ότι τα άρθρα 1, παράγραφος 3, της αποφάσεως-πλαίσιου 2002/584 και 1, παράγραφος 2, της αποφάσεως-πλαίσιου 2009/299 επιτρέπουν, ίσως, τη διατήρηση της εν λόγω δυνατότητας.

72. Υπενθυμίζω ότι από τα δύο αυτά άρθρα, που έχουν ουσιαστικά ταυτόσημο περιεχόμενο, προκύπτει ότι οι επίδικες αποφάσεις-πλαίσια δεν επιφέρουν αλλαγές ως προς την υποχρέωση σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των θεμελιωδών νομικών αρχών που καθιερώνονται στο άρθρο 6 ΣΕΕ, μέρος των οποίων αποτελεί το δικαίωμα υπερασπίσεως των προσώπων που δικάζονται στο πλαίσιο ποινικής δίκης. Η θεωρία που εκθέτει το αιτούν δικαστήριο σημαίνει ότι γίνεται δεκτό ότι η υποχρέωση σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων θα μπορούσε να επιτρέψει στις αρμόδιες επί της εκτελέσεως δικαστικές αρχές να αρνούνται να εκτελέσουν το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης, μεταξύ άλλων, στις περιπτώσεις που περιγράφονται στο άρθρο 4α, παράγραφος 1, στοιχεία α' έως δ', της αποφάσεως-πλαίσιου, εφόσον το ενδιαφερόμενο πρόσωπο δεν έχει τη δυνατότητα να δικαστεί εκ νέου. Η θεωρία αυτή θέτει, στην πραγματικότητα, ζήτημα κύρους της εν λόγω διάταξης, έναντι των θεμελιωδών δικαιωμάτων που προστατεύονται στην έννομη τάξη της Ένωσης, εφόσον η διάταξη αυτή παρέχει ενδεχομένως ανεπαρκή προστασία του δικαιώματος για δίκαιη δίκη και των δικαιωμάτων υπερασπίσεως, ζήτημα που αποτελεί το αντικείμενο του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος.

14 — Βλ. τέταρτη αιτιολογική σκέψη της αποφάσεως-πλαίσιου 2009/299.

15 — Όπ.π.

Γ – Επί του δευτέρου ερωτήματος

73. Με το δεύτερο ερώτημά του, το Tribunal Constitucional ζητεί από το Δικαστήριο να αποφανθεί αν το άρθρο 4α, παράγραφος 1, της αποφάσεως-πλαίσου συμβιβάζεται με τις απαιτήσεις που καθιερώνουν τα άρθρα 47, δεύτερο εδάφιο, και 48, παράγραφος 2, του Χάρτη.

74. Κατά τις επεξηγήσεις που αφορούν τις δύο αυτές τελευταίες διατάξεις¹⁶, το άρθρο 47, δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη αντιστοιχεί στο άρθρο 6, παράγραφος 1, της ΕΣΔΑ και το άρθρο 48, παράγραφος 2, του Χάρτη αντιστοιχεί ειδικότερα στο άρθρο 6, παράγραφος 3, της ΕΣΔΑ. Κατά το άρθρο 52, παράγραφος 3, του Χάρτη, στο βαθμό που ο Χάρτης περιλαμβάνει δικαιώματα που αντιστοιχούν σε δικαιώματα τα οποία διασφαλίζονται στην ΕΣΔΑ, η έννοια και η εμβέλεια τους είναι ίδιες με εκείνες που τους αποδίδει η εν λόγω Σύμβαση, ενώ η εν λόγω διάταξη του Χάρτη δεν εμποδίζει το δίκαιο της Ένωσης να παρέχει ευρύτερη προστασία. Κατά συνέπεια, θα εξετάσω πρώτα τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου που αφορά τις εγγυήσεις που πρέπει να συνοδεύουν τις ερήμην εκδιδόμενες αποφάσεις, για να ελέγξω κατόπιν αν το δίκαιο της Ένωσης παρέχει ή όχι σχετικώς μεγαλύτερης εμβέλειας προστασία.

75. Οι γενικές αρχές προκειμένου για ερήμην εκδιδόμενες αποφάσεις παρουσιάστηκαν συνολικά από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στην απόφασή του *Sejdonic* κατά Ιταλίας, της 1ης Μαρτίου 2006¹⁷, και επιβεβαιώθηκαν πρόσφατα με τις αποφάσεις του *Haralampiev* κατά Βουλγαρίας, της 24ης Απριλίου 2012, και *Idalon* κατά Ρωσίας, της 22ας Μαΐου 2012.

76. Κατά το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, «η παροχή της δυνατότητας στον “κατηγορούμενο” να λάβει μέρος στη δίκη απορρέει από το αντικείμενο και τον σκοπό του συνόλου του άρθρου [6 της ΕΣΔΑ]»¹⁸. Εκτιμά ότι, «[κ]αίτοι μια διαδικασία που διεξάγεται ερήμην του κατηγορουμένου δεν είναι αφεαυτής ασυμβίβαστη προς το άρθρο 6 της [ΕΣΔΑ], δεν παύει ωστόσο να υφίσταται αρνησιδικία όταν ο καταδικασθείς *in absentia* δεν μπορεί μετέπειτα να αξιώσει να αποφανθεί εκ νέου ένα δικαστήριο, αφού ακούσει τις απόψεις του, επί του βασίμου της κατηγορίας από πραγματικής και νομικής απόψεως, εφόσον δεν αποδεικνύεται ότι παραιτήθηκε του δικαιώματός του να παραστεί στη δίκη και να αμυνθεί [...] ή ότι είχε την πρόθεση να φυγοδικήσει»¹⁹.

77. Επιπλέον, το εν λόγω Δικαστήριο θεωρεί ότι «η υποχρέωση διασφάλισης του δικαιώματος του κατηγορουμένου να είναι παρών στην αίθουσα του δικαστηρίου όπου συζητείται η υπόθεσή του –είτε κατά την αρχική σε βάρος του διαδικασία είτε στη διάρκεια νέας δίκης– αποτελεί ένα από τα ουσιώδη στοιχεία του άρθρου 6 [της ΕΣΔΑ] [...]. Συνεπώς, η άρνηση ανακινήσεως διαδικασίας η οποία διεξήχθη ερήμην του κατηγορουμένου και ελλείπει οιασδήποτε ενδείξεως για το ότι ο κατηγορούμενος παραιτήθηκε του δικαιώματός του να είναι παρών, θεωρείται ως “προφανής αρνησιδικία”, έννοια που αντιστοιχεί στην έννοια της διαδικασίας “που αντίκειται προδήλως στις διατάξεις του άρθρου 6 [της ΕΣΔΑ] ή στις αρχές τις οποίες καθιερώνει το εν λόγω άρθρο”»²⁰.

78. Από τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου προκύπτει, εξάλλου, ότι «[ο]ύτε το γράμμα ούτε το πνεύμα του άρθρου 6 της [ΕΣΔΑ] εμποδίζουν ένα πρόσωπο να παραιτηθεί οικειοθελώς των εγγυήσεων για μια δίκαιη δίκη ρητά ή σιωπηρά [...]. Ωστόσο, για να ληφθεί υπόψη στο πλαίσιο εφαρμογής της [ΕΣΔΑ], η παραίτηση από το δικαίωμα συμμετοχής στην ακροαματική διαδικασία πρέπει να αποδεικνύεται με αδιαμφισβήτητο τρόπο και να συνοδεύεται από κάποιες ελάχιστες εγγυήσεις ανάλογες προς τη σοβαρότητα των συνεπειών της [...]. Επιπλέον, δεν

16 — Βλ. επεξηγήσεις σχετικά με τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (ΕΕ 2007, C 303, σ. 17).

17 — *Recueil des arrêts et décisions* 2006-II.

18 — Βλ. ΕΔΔΑ, προπαρατεθείσες αποφάσεις *Sejdonic* κατά Ιταλίας (§ 81) και *Haralampiev* κατά Βουλγαρίας (§ 30).

19 — Βλ. ΕΔΔΑ, προπαρατεθείσα απόφαση *Sejdonic* κατά Ιταλίας (§ 82).

20 — Βλ. ΕΔΔΑ, προπαρατεθείσες αποφάσεις *Sejdonic* κατά Ιταλίας (§ 84) και *Haralampiev* κατά Βουλγαρίας (§ 31).

πρέπει να αντίκειται σε σημαντικό δημόσιο συμφέρον»²¹. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου έκρινε επίσης ότι «ο κατηγορούμενος δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι παραιτήθηκε σιωπηρά, με τη συμπεριφορά του, από σημαντικό δικαίωμα του άρθρου 6 της [ΕΣΔΑ], εκτός εάν αποδεικνύεται ότι μπορούσε ευλόγως να προβλέψει τις συνέπειες της συμπεριφοράς του αυτής»²².

79. Όταν κρίνει αν η εξεταζόμενη εθνική διαδικασία ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις της δίκαιης δίκης κατά την έννοια του άρθρου 6 της ΕΣΔΑ, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου αποδίδει μεγάλη σημασία στο να μην υφίσταται ο κατηγορούμενος κυρώσεις για την απουσία του μέσω της παραβιάσεως του δικαιώματος να επικουρείται από συνήγορο²³. Πράγματι, «[μ]ολονότι δεν είναι απόλυτο, το δικαίωμα παντός κατηγορουμένου να χαιρεί αποτελεσματικής υπερασπίσεως από δικηγόρο, εν ανάγκη από δικηγόρο διοριζόμενο αυτεπαγγέλτως, αποτελεί ένα από τα θεμελιώδη στοιχεία της δίκαιης δίκης. Ο κατηγορούμενος δεν μπορεί να χάνει το σχετικό δικαίωμα συνεπεία μόνο της απουσίας του κατά την προφορική διαδικασία»²⁴. Κατά το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, «[έ]χει [...] κεφαλαιώδη σημασία για τον δίκαιο χαρακτήρα του ποινικού συστήματος να έχει ο κατηγορούμενος επαρκή υπεράσπιση τόσο στον πρώτο όσο και στον δεύτερο βαθμό δικαιοδοσίας»²⁵. Επομένως, «[α]κόμη και αν ο νομοθέτης πρέπει να μπορεί να αποθαρρύνει τις αδικαιολόγητες αποχές από τη δίκη, δεν μπορεί και να τις τιμωρεί, παρεκκλίνοντας από τον κανόνα του δικαιώματος για συνδρομή συνηγόρου»²⁶, και «[ε]ναπόκειται στα δικαστήρια να διασφαλίζουν τον δίκαιο χαρακτήρα μιας δίκης και να μεριμνούν, κατά συνέπεια, ώστε να δίδεται η δυνατότητα στον δικηγόρο, ο οποίος, προφανώς, παρίσταται στη δίκη προκειμένου να υπερασπιστεί τον πελάτη του ο οποίος είναι απών, να επιτελέσει το έργο αυτό»²⁷.

80. Έχοντας υπόψη τα ανωτέρω στοιχεία, εκτιμώ ότι το άρθρο 4α, παράγραφος 1, της αποφάσεως-πλασίου όχι μόνο τηρεί τις απαιτήσεις που περιγράφει το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, αλλά επίσης τις κωδικοποιεί προκειμένου να εξασφαλίσει την εφαρμογή τους σε περίπτωση εκτελέσεως ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψεως που εκδίδεται για την εκτέλεση αποφάσεως εκδοθείσας κατόπιν δίκης στην οποία ο ενδιαφερόμενος δεν παρέστη αυτοπροσώπως.

81. Συγκεκριμένα, στα σημεία α' και β' της διάταξης αυτής ορίζονται οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες ο ενδιαφερόμενος πρέπει να θεωρείται ότι παραιτήθηκε οικειοθελώς και σαφώς του δικαιώματος να παρίσταται στη δίκη του, ώστε να μην μπορεί πλέον να απαιτήσει τη διεξαγωγή νέας δίκης. Το άρθρο 4α, παράγραφος 1, στοιχείο β', της αποφάσεως-πλασίου συνιστά παραλλαγή του άρθρου 4α, παράγραφος 1, στοιχείο α', αυτής, αφού αφορά την περίπτωση όπου ο ενδιαφερόμενος, έχοντας λάβει γνώση της προγραμματισμένης δίκης, επέλεξε αυτοβούλως να εκπροσωπηθεί από δικηγόρο αντί να παραστεί αυτοπροσώπως στη δίκη²⁸, γεγονός που αρκεί για να αποδείξει ότι το εν λόγω πρόσωπο παραιτήθηκε του δικαιώματος να συμμετάσχει αυτοπροσώπως στη δίκη του, ενώ συγχρόνως

21 — Βλ. ΕΔΔΑ, προπαρατεθείσες αποφάσεις *Sejdovic* κατά Ιταλίας (§ 86) και *Haralampiev* κατά Βουλγαρίας (§ 32). Βλ., επίσης, ΕΔΔΑ, προπαρατεθείσα απόφαση *Idalov* κατά Ρωσίας (§ 172).

22 — Βλ., ΕΔΔΑ, προπαρατεθείσα απόφαση *Idalov* κατά Ρωσίας (§ 173). Βλ., επίσης, στην ίδια κατεύθυνση, ΕΔΔΑ, προπαρατεθείσες αποφάσεις *Sejdovic* κατά Ιταλίας (§ 87) και *Haralampiev* κατά Βουλγαρίας (§ 33).

23 — Βλ., ιδίως, ΕΔΔΑ, απόφαση *Medenica* κατά Ελβετίας της 14ης Ιουνίου 2001, *Recueil des arrêts et décisions* 2001-VI, όπου το εν λόγω Δικαστήριο επισημαίνει, αναφερόμενο στον ενδιαφερόμενο ο οποίος είχε ενημερωθεί εγκαίρως για την εναντίον του δίωξη και για την ημερομηνία της δίκης του, ότι, «κατά τη συζήτηση της υπόθεσης, [η] υπεράσπισή του εξασφαλίστηκε από δύο συνηγούς της επιλογής του» (§ 56).

24 — Βλ., ιδίως, ΕΔΔΑ, απόφαση *Krombach* κατά Γαλλίας της 13ης Φεβρουαρίου 2001, *Recueil des arrêts et décisions* 2001-II, § 89. Βλ., επίσης, ΕΔΔΑ, προπαρατεθείσα απόφαση *Sejdovic* κατά Ιταλίας (§ 91).

25 — Βλ., ιδίως, ΕΔΔΑ, προπαρατεθείσα απόφαση *Sejdovic* κατά Ιταλίας (§ 91).

26 — Βλ., ιδίως, ΕΔΔΑ, αποφάσεις *Van Geyselghem* κατά Βελγίου της 21ης Ιανουαρίου 1999, *Recueil des arrêts et décisions* 1999-I, § 34, και προπαρατεθείσα απόφαση *Krombach* κατά Γαλλίας (§ 89), καθώς επίσης, στην ίδια κατεύθυνση, ΕΔΔΑ, προπαρατεθείσα απόφαση *Sejdovic* κατά Ιταλίας (§ 92).

27 — Βλ., ιδίως, ΕΔΔΑ, προπαρατεθείσα απόφαση *Sejdovic* κατά Ιταλίας (§ 93).

28 — Βλ. δέκατη αιτιολογική σκέψη της αποφάσεως-πλασίου 2009/299.

διασφαλίζει το δικαίωμά του να αμυνθεί. Τέλος, τα σημεία γ' και δ' του άρθρου 4α, παράγραφος 1, της αποφάσεως-πλασίου έχουν ως σκοπό να καλύψουν τις περιπτώσεις κατά τις οποίες ο ενδιαφερόμενος, καθόσον δεν υπάγεται στα σημεία α' και β', της εν λόγω διατάξεως, δικαιούται να απαιτήσει να δικαστεί εκ νέου ή να ασκήσει ένδικα μέσα ώστε να αναθεωρηθεί η απόφαση.

82. Επομένως, σύμφωνα με τους στόχους που θέτει το άρθρο 1, παράγραφος 1, της αποφάσεως-πλασίου 2009/299, το άρθρο 4α, παράγραφος 1, της αποφάσεως-πλασίου επιτρέπει την ενίσχυση των δικονομικών δικαιωμάτων των προσώπων τα οποία αφορά ποινική δίκη, προσαρμόζοντας το δίκαιο της Ένωσης στο επίπεδο προστασίας που ορίζει το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στη νομολογία του, διευκολύνοντας παράλληλα τη δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις, ιδίως μέσω της βελτίωσης της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων μεταξύ κρατών μελών.

83. Εκτιμώ ότι το επίπεδο προστασίας που υιοθέτησε ο νομοθέτης της Ένωσης είναι επαρκές και κατάλληλο για την επίτευξη των προαναφερθέντων στόχων και ότι η τήρηση των άρθρων 47, δεύτερο εδάφιο, και 48, παράγραφος 2, του Χάρτη δεν απαιτούσε να επιλέξει ο εν λόγω νομοθέτης ευρύτερη προστασία του δικαιώματος για δίκαιη δίκη και των δικαιωμάτων υπερασπίσεως, καθιστώντας, παραδείγματος χάριν, το δικαίωμα για νέα δίκη απόλυτη απαίτηση, ανεξάρτητη από τη συμπεριφορά που υιοθέτησε το ενδιαφερόμενο πρόσωπο.

84. Εκτός του ότι θεωρώ ότι δεν συντρέχει λόγος υιοθέτησεως θέσεως βαίνουσας πέραν της ισορροπημένης θέσεως που έχει υιοθετήσει το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, το Δικαστήριο δεν θα μπορούσε να στηριχθεί στις κοινές συνταγματικές παραδόσεις των κρατών μελών για να εφαρμόσει κριτήρια ευρύτερης προστασίας. Πράγματι, το γεγονός ότι η απόφαση-πλαίσιο 2009/299 είναι το αποτέλεσμα πρωτοβουλίας επτά κρατών μελών και υιοθετήθηκε από το σύνολο των κρατών μελών επιτρέπει να υποτεθεί, με αρκετή βεβαιότητα, ότι η μεγάλη πλειοψηφία των κρατών μελών δεν συμμερίζεται την άποψη που γίνεται δεκτή στη νομολογία του Tribunal Constitucional²⁹.

85. Κατά τη γνώμη μου, επομένως, το άρθρο 4α, παράγραφος 1, της αποφάσεως-πλασίου δεν επιδέχεται καμία κριτική όσον αφορά την εκτίμηση του κύρους του έναντι των άρθρων 47, δεύτερο εδάφιο, και 48, παράγραφος 2, του Χάρτη.

86. Επισημαίνεται, άλλωστε, ότι, καθόσον το άρθρο 4α, παράγραφος 1, της αποφάσεως-πλασίου ρυθμίζει με εξαντλητικό τρόπο, και ικανοποιητικά από την άποψη της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων, το ζήτημα του δικαιώματος για νέα δίκη στο πλαίσιο της εκτελέσεως ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως εκδοθέντος για την εκτέλεση αποφάσεως που εκδόθηκε κατόπιν δίκης κατά την οποία ο ενδιαφερόμενος δεν εμφανίστηκε αυτοπροσώπως, τα άρθρα 1, παράγραφος 3, της αποφάσεως-πλασίου 2002/584 και 1, παράγραφος 2, της αποφάσεως-πλασίου 2009/299 δεν πρέπει να επιτρέπουν στις αρμόδιες επί της εκτελέσεως δικαστικές αρχές να απέχουν της εφαρμογής του άρθρου 4α, παράγραφος 1, της αποφάσεως-πλασίου και να υιοθετούν αυστηρότερη αντίληψη του δικαιώματος για δίκαιη δίκη, απαιτώντας συστηματικά να είναι δυνατή νέα δίκη στο κράτος μέλος εκδόσεως, όταν το ευρωπαϊκό ένταλμα συλλήψεως αναφέρει ότι ο ενδιαφερόμενος υπάγεται σε μία από τις περιπτώσεις που περιγράφονται στα σημεία α' έως δ' της τελευταίας αυτής διάταξης.

29 — Με άλλα λόγια, για να ανατρέξω στη διατύπωση που χρησιμοποίησε το Δικαστήριο στη σκέψη 74 της απόφασής του της 14ης Σεπτεμβρίου 2010, C-550/07 P, Akzo Nobel Chemicals και Akros Chemicals κατά Επιτροπής (Συλλογή 2010, σ. I-8301), από τις συζητήσεις που διεξήχθησαν ενώπιον του Δικαστηρίου στο πλαίσιο της παρούσης διαδικασίας δεν διαφάνηκε «κάποια κυρίαρχη τάση» στις έννομες τάξεις των 27 κρατών μελών υπέρ της ερμηνείας που υιοθέτησε το Tribunal Constitucional.

87. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να διευκρινιστεί αν το άρθρο 53 του Χάρτη παρέχει στο Tribunal Constitucional τη δυνατότητα να εμμένει, στο πλαίσιο της εφαρμογής της αποφάσεως-πλαisiού, στην ερμηνεία του άρθρου 24, παράγραφος 2, του ισπανικού Συντάγματος, σύμφωνα με την οποία η παράδοση προσώπου καταδικασθέντος ερήμην πρέπει να εξαρτάται από τον όρο να μπορεί η καταδικαστική απόφαση να αναθεωρηθεί στο κράτος μέλος εκδόσεως.

Δ – Επί του τρίτου ερωτήματος

88. Με το τρίτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, από το Δικαστήριο να διευκρινίσει αν το άρθρο 53 του Χάρτη επιτρέπει σε αρμόδια επί της εκτελέσεως δικαστική αρχή να εξαρτά, κατ' εφαρμογήν του εθνικού της συνταγματικού δικαίου, την εκτέλεση ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως από τον όρο ότι το πρόσωπο το οποίο αφορά το ένταλμα μπορεί να απαιτήσει νέα δίκη στο κράτος μέλος εκδόσεως, ενώ η εφαρμογή ενός τέτοιου όρου δεν επιτρέπεται στο πλαίσιο του άρθρου 4α, παράγραφος 1, της αποφάσεως-πλαisiού.

89. Επομένως, με το παρόν ερώτημα το Δικαστήριο καλείται να διευκρινίσει ποιο περιεχόμενο και ποια νομική εμβέλεια αρμόζει να προσδίδεται στο άρθρο 53 του Χάρτη.

90. Στην αίτησή του, το Tribunal Constitucional παραθέτει τρεις δυνατές ερμηνείες του εν λόγω άρθρου.

91. Στο πλαίσιο της πρώτης ερμηνείας, το άρθρο 53 του Χάρτη εξομοιώνεται με ρήτρα επιβάλλουσα ελάχιστο επίπεδο προστασίας, όπως συμβαίνει συνήθως με τις διεθνείς συμβάσεις προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και με τη ρήτρα που περιέχεται στο άρθρο 53 της ΕΣΔΑ³⁰. Ο Χάρτης, δηλαδή, επιβάλλει μια ελάχιστη απαίτηση, επιτρέποντας στα κράτη μέλη να εφαρμόσουν το υψηλότερο επίπεδο προστασίας που απορρέει από το Σύνταγμά τους, αποφεύγοντας με τον τρόπο αυτό την υποχώρηση του επιπέδου προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

92. Στην περίπτωση αυτή, το άρθρο 53 του Χάρτη επιτρέπει σε κράτος μέλος να εξαρτά την εκτέλεση ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως εκδοθέντος για την εκτέλεση αποφάσεως εκδοθείσας ερήμην του κατηγορουμένου από όρους που σκοπό έχουν να μην υιοθετηθεί ερμηνεία περιορίζουσα ή προσβάλλουσα τα θεμελιώδη δικαιώματα που αναγνωρίζει το Σύνταγμά του και χωρίς να πρέπει οπωσδήποτε το υψηλότερο αυτό επίπεδο προστασίας που ισχύει στο εν λόγω κράτος μέλος να επεκταθεί στα άλλα κράτη μέλη μέσω του Δικαστηρίου, το οποίο θα το υιοθετούσε ως εφαρμοστέο κανόνα. Η τοποθέτηση αυτή σημαίνει ότι, σε περιπτώσεις όπου το Δικαστήριο δεν θεωρεί αναγκαίο να παράσχει το δίκαιο της Ένωσης ευρύτερη προστασία σε ένα θεμελιώδες δικαίωμα σε σχέση με το επίπεδο προστασίας που απορρέει από την ΕΣΔΑ, το άρθρο 53 του Χάρτη επιτρέπει σε ένα κράτος μέλος να διασφαλίσει τη μεγαλύτερη προστασία του δικαιώματος αυτού κατ' εφαρμογήν του Συντάγματός του³¹.

93. Στο πλαίσιο της δεύτερης ερμηνείας του άρθρου 53 του Χάρτη, γίνεται δεκτό ότι σκοπός της διάταξης είναι να οριοθετήσει τα αντίστοιχα πεδία εφαρμογής του Χάρτη και, ιδίως, των Συνταγμάτων των κρατών μελών, υπενθυμίζοντας, όπως και το άρθρο 51 αυτού, ότι, εντός του πεδίου εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης, το επίπεδο προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων που πρέπει να εφαρμόζεται είναι αυτό που προκύπτει από τον Χάρτη. Αντίθετα, εκτός του πεδίου εφαρμογής του

30 — Κατά το άρθρο 53 της ΕΣΔΑ, «[ο]υδεμία των διατάξεων της παρούσης Συμβάσεως δύναται να ερμηνευθεί ως περιορίζουσα ή αναιρούσα τα δικαιώματα του ανθρώπου και θεμελιώδεις ελευθερίες τα οποία τυχόν αναγνωρίζονται συμφώνως προς τους νόμους οιοδήποτε των Συμβαλλομένων Μερών ή προς πάσαν άλλην Σύμβασιν την οποίαν ταύτα έχουν υπογράψει».

31 — Το Tribunal Constitucional αναφέρεται συναφώς στις αποφάσεις της 12ης Ιουνίου 2003, C-112/00, Schmidberger (Συλλογή 2003, σ. I-5659, σκέψη 74), της 11ης Δεκεμβρίου 2007, C-438/05, International Transport Workers' Federation και Finnish Seamen's Union (Συλλογή 2007, σ. I-10779, σκέψη 45), καθώς και της 18ης Δεκεμβρίου 2007, C-341/05, Laval un Partneri (Συλλογή 2007, σ. I-11767, σκέψη 93). Από τα οικεία χωρία των αποφάσεων αυτών προκύπτει ότι η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων συνιστά έννομο συμφέρον ικανό να δικαιολογήσει, κατ' αρχήν, περιορισμό των υποχρεώσεων που επιβάλλει το δίκαιο της Ένωσης, ακόμη και εν ονόματι θεμελιώδους ελευθερίας διασφαλιζομένης από τη Συνθήκη, όπως είναι η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων ή η ελεύθερη παροχή υπηρεσιών.

δικαίου της Ένωσης, ο Χάρτης δεν εμποδίζει την εφαρμογή του επιπέδου προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων που προβλέπεται στο Σύνταγμα του οικείου κράτους μέλους. Κατά το Tribunal Constitucional, η ανάγνωση αυτή του άρθρου 53 του Χάρτη, η οποία εξηγείται από την ανάγκη για ομοιόμορφη εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης, έχει το μειονέκτημα, αφενός, ότι στερεί το εν λόγω άρθρο ιδίου νομικού περιεχομένου, καθιστώντας το περιττό δεδομένης της υπάρξεως του άρθρου 51 του Χάρτη και, αφετέρου, ότι αναγνωρίζει ότι ο Χάρτης θα μπορούσε να συνεπάγεται, εντός των κρατών μελών, μείωση του επιπέδου προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων που απορρέει από τους συνταγματικούς τους κανόνες.

94. Η ανάγνωση αυτή του άρθρου 53 του Χάρτη θα σήμαινε ότι το Tribunal Constitucional θα έπρεπε να προσαρμόσει τη νομολογία του σχετικά με την ερμηνεία του άρθρου 24 του ισπανικού Συντάγματος στο πλαίσιο της εφαρμογής του άρθρου 4α της αποφάσεως-πλαisiού. Αντίθετα, εκτός του πεδίου εφαρμογής της αποφάσεως-πλαisiού, είναι ελεύθερο να εφαρμόσει υψηλότερο επίπεδο προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

95. Στο πλαίσιο της τρίτης ερμηνείας του άρθρου 53 του Χάρτη που προτείνει το Tribunal Constitucional, μπορεί να υιοθετηθεί η μία ή η άλλη εκ των δύο πρώτων ερμηνειών, ανάλογα με τα χαρακτηριστικά του συγκεκριμένου ζητήματος προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων που εκάστοτε εξετάζεται και το πλαίσιο εντός του οποίου χωρεί η εκτίμηση ως προς το επίπεδο προστασίας που πρέπει να ισχύσει³².

96. Κατά τη γνώμη μου, πρέπει να απορριφθεί απολύτως η πρώτη ερμηνεία που προτείνει το Tribunal Constitucional.

97. Πράγματι, η ερμηνεία αυτή προσβάλλει την αρχή της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης, καθόσον καταλήγει, σε όλες τις περιπτώσεις, στο να δίδεται προτεραιότητα στον νομικό κανόνα ο οποίος παρέχει το υψηλότερο επίπεδο προστασίας στο οικείο θεμελιώδες δικαίωμα. Έτσι, σε ορισμένες περιπτώσεις, θα αναγνωριζόταν η υπεροχή των εθνικών Συνταγμάτων έναντι του δικαίου της Ένωσης.

98. Όμως, κατά πάγια νομολογία, η προσφυγή σε εθνικές διατάξεις, έστω και συνταγματικής τάξεως, προκειμένου να περιοριστεί η εφαρμογή των διατάξεων του δικαίου της Ένωσης θα επέφερε πλήγμα στην ενότητα και την αποτελεσματικότητα του εν λόγω δικαίου και δεν μπορεί, ως εκ τούτου, να γίνει δεκτή³³.

99. Κατά τη γνώμη μου, το άρθρο 53 του Χάρτη δεν πρέπει να εκλαμβάνεται ως διάταξη που έχει ως σκοπό να ρυθμίζει τη σύγκρουση μεταξύ, αφενός, ενός κανόνα του παράγωγου δικαίου ο οποίος, ερμηνευόμενος υπό το φως του Χάρτη, ορίζει συγκεκριμένο επίπεδο προστασίας ενός θεμελιώδους δικαιώματος και, αφετέρου, ενός κανόνα εθνικού Συντάγματος ο οποίος προβλέπει υψηλότερο επίπεδο προστασίας του αυτού θεμελιώδους δικαιώματος. Σε τέτοιες περιπτώσεις, το εν λόγω άρθρο δεν έχει ως στόχο ούτε ως αποτέλεσμα να δίδει προτεραιότητα στον παρέχοντα μεγαλύτερη προστασία κανόνα ο οποίος περιέχεται σε εθνικό Σύνταγμα. Η υιοθέτηση της αντίθετης απόψεως θα αντέκειτο στην πάγια νομολογία του Δικαστηρίου ως προς την υπεροχή του δικαίου της Ένωσης.

32 — Το Tribunal Constitucional παραθέτει συναφώς την απόφαση της 14ης Οκτωβρίου 2004, C-36/02, Omega (Συλλογή 2004, σ. I-9609, σκέψεις 37 και 38), καθώς και την προπαρατεθείσα απόφαση Pupino (σκέψη 60).

33 — Βλ., ιδίως, αποφάσεις της 17ης Δεκεμβρίου 1970, 11/70, Internationale Handelsgesellschaft (Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 581, σκέψη 3), της 2ας Ιουλίου 1996, C-473/93, Επιτροπή κατά Λουξεμβούργου (Συλλογή 1996, σ. I-3207, σκέψη 38), και της 8ης Σεπτεμβρίου 2010, C-409/06, Winner Wetten (Συλλογή 2010, σ. I-8015, σκέψη 61).

100. Επισημαίνεται σχετικώς ότι ουδόλως προκύπτει από το γράμμα του άρθρου 53 του Χάρτη ότι θα έπρεπε να νοείται ως διάταξη που καθιερώνει εξαίρεση από την αρχή της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης. Αντίθετα, μπορεί να υποστηριχθεί ότι οι λέξεις «στα αντίστοιχα πεδία εφαρμογής» επελέγησαν από τους συντάκτες του Χάρτη για να μη θίξουν ακριβώς την αρχή αυτή³⁴. Εξάλλου, η εν λόγω αρχή, όπως προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου, επιβεβαιώθηκε στις δηλώσεις που προσαρτήθηκαν στην τελική πράξη της Διακυβερνητικής Διάσκεψης η οποία υιοθέτησε τη Συνθήκη της Λισσαβώνας που υπεγράφη στις 13 Δεκεμβρίου 2007³⁵.

101. Η πρώτη ερμηνεία που εξέθεσε το Tribunal Constitucional αντίκειται επίσης στην ενιαία και αποτελεσματική εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης εντός των κρατών μελών.

102. Προκειμένου ειδικά για την παρούσα υπόθεση, θα επέφερε σοβαρό πλήγμα στην ενότητα του επιπέδου προστασίας που ορίζεται στο άρθρο 4α, παράγραφος 1, της αποφάσεως-πλαισίου και θα υπήρχε κίνδυνος να παρεμβάλει εμπόδια στην εκτέλεση των ευρωπαϊκών ενταλμάτων συλλήψεως που εκδίδονται για την εκτέλεση αποφάσεων που εκδίδονται ερήμην του κατηγορουμένου.

103. Πράγματι, η ερμηνεία αυτή θα είχε ως συνέπεια να θέσει στη διάθεση των κρατών μελών σημαντική διακριτική ευχέρεια όσον αφορά την άρνηση παραδόσεως σε περίπτωση ερήμην εκδιδόμενων αποφάσεων. Λαμβανομένου υπόψη του επιπέδου προστασίας του δικαιώματος για δίκαιη δίκη σε περίπτωση ερήμην εκδιδόμενων αποφάσεων, που απορρέει από τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και από το γεγονός αυτό καθαυτό της εκδόσεως της αποφάσεως-πλαισίου 2009/299, τα περισσότερα κράτη μέλη δεν παρέχουν προφανώς σε πρόσωπο που καταδικάστηκε ερήμην το δικαίωμα εκ νέου εκδικάσεως της υπόθεσής του, όταν το πρόσωπο αυτό έχει παραιτηθεί με σαφή τρόπο του δικαιώματος να παραστεί στη δίκη του. Επομένως, η προτεινόμενη ερμηνεία θα είχε ως συνέπεια να παραλύσει την εκτέλεση από τις ισπανικές δικαστικές αρχές των ευρωπαϊκών ενταλμάτων συλλήψεως που εκδίδονται προς εκτέλεση ερήμην εκδιδόμενων αποφάσεων, εκτός αν τα κράτη μέλη εκδόσεως μπορούσαν να εγγυηθούν στους ενδιαφερομένους τη διεξαγωγή νέας δίκης. Περαιτέρω, η δημιουργία ενός τέτοιου συστήματος δύο ταχυτήτων θα ενεθάρρυνε τους εγκληματίες να καταφεύγουν στα κράτη μέλη των οποίων οι συνταγματικοί κανόνες παρέχουν καλύτερη προστασία από άλλα, πλήττοντας έτσι την αποτελεσματικότητα της αποφάσεως-πλαισίου³⁶.

104. Η πρώτη αυτή ερμηνεία του άρθρου 53 του Χάρτη θα έπληττε επίσης την αρχή της ασφαλείας δικαίου, αφού μια διάταξη του παράγωγου δικαίου, καίτοι σύμφωνη με τα θεμελιώδη δικαιώματα που διασφαλίζει ο Χάρτης, θα μπορούσε να εξουδετερωθεί από ένα κράτος μέλος με την αιτιολογία της παραβίασης μιας από τις συνταγματικές του διατάξεις.

105. Γενικότερα, η πρώτη ερμηνεία που προτείνει το Tribunal Constitucional αντιφάσκει προς τις παραδοσιακές τεχνικές αξιολόγησης του βαθμού προστασίας που πρέπει να εξασφαλίζεται στα θεμελιώδη δικαιώματα εντός της Ένωσης.

106. Πράγματι, καίτοι είναι αληθές ότι η ερμηνεία των δικαιωμάτων που προστατεύονται από το Χάρτη πρέπει να τείνει προς υψηλό επίπεδο προστασίας, όπως μπορεί να συναγάγει κανείς από το άρθρο 52, παράγραφος 3, του Χάρτη καθώς και από τις επεξηγήσεις που αφορούν το άρθρο 52, παράγραφος 4, αυτού, πρέπει, ωστόσο, να διευκρινιστεί ότι το επίπεδο αυτό πρέπει να είναι προσαρμοσμένο στο δίκαιο της Ένωσης, όπως άλλωστε επισημαίνεται στις ίδιες αυτές επεξηγήσεις.

34 — Βλ., συναφώς, Ladenburger, C., «European Union Institutional Report», *The Protection of Fundamental Rights Post-Lisbon: The Interaction between the Charter of Fundamental Rights of the European Union, the European Convention on Human Rights and National Constitutions*, Tartu University Press, πρακτικά του XXV συνεδρίου της FIDE, Τελίν, 2012, τ. 1, σ. 141, ειδικώς σ. 175 και υποσημείωση 124.

35 — Βλ. τη δήλωση 17 σχετικά με την υπεροχή.

36 — Βλ. Tinsley, A., «Note on the reference in case C-399/11 Melloni», *New Journal of European Criminal Law*, τόμος 3, έκδ. 1, 2012, σ. 19, ιδίως σ. 28. Ο συγγραφέας αναφέρεται στο άρθρο του Luis Arroyo Jiménez, με τον τίτλο «Sobre la primera cuestión prejudicial planteada por el Tribunal Constitucional – Bases, contenido y consecuencias», *Revista Para el Análisis del Derecho*, Βαρκελώνη, Οκτώβριος 2011.

107. Πρόκειται όντως για την υπενθύμιση μιας αρχής η οποία έχει αποτελέσει προ πολλού τον γνώμονα για την ερμηνεία των θεμελιωδών δικαιωμάτων εντός της Ένωσης, και σύμφωνα με την οποία η προάσπιση των θεμελιωδών δικαιωμάτων εντός της Ένωσης πρέπει να εξασφαλίζεται εντός του πλαισίου και της δομής και των στόχων της Ένωσης³⁷. Υπό την έννοια αυτή, δεν στερείται σημασίας το γεγονός ότι στο προοίμιο του Χάρτη γίνεται μνεία των βασικών στόχων της Ένωσης, μεταξύ των οποίων και η δημιουργία ενός χώρου ελευθερίας, ασφαλείας και δικαιοσύνης.

108. Επομένως, δεν είναι δυνατό να περιστρέφεται η συζήτηση αποκλειστικά γύρω από το υψηλότερο ή χαμηλότερο επίπεδο προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι επιταγές που ανάγονται στη δράση της Ένωσης και στην ιδιαιτερότητα του δικαίου της.

109. Τα θεμελιώδη δικαιώματα που χρήζουν προστασίας και το επίπεδο προστασίας που πρέπει να τους παρέχεται αντανakλούν τις επιλογές μιας συγκεκριμένης κοινωνίας όσον αφορά την ορθή ισορροπία που πρέπει να επιτευχθεί μεταξύ των συμφερόντων των ατόμων και των συμφερόντων του κοινωνικού συνόλου στο οποίο ανήκουν. Η σχετική επιλογή συνδέεται στενά με αξιολογήσεις που προσιδιάζουν στην οικεία έννομη τάξη, ιδίως σε συνάρτηση με το κοινωνικό, πολιτιστικό και ιστορικό πλαίσιο αυτής και, επομένως, δεν είναι δυνατό να προβάλλεται αυτομάτως υπό άλλες συγκυρίες³⁸.

110. Συνεπώς, το να γίνει δεκτό ότι το άρθρο 53 του Χάρτη επιτρέπει στα κράτη μέλη να εφαρμόζουν, στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης, τον δικό τους συνταγματικό κανόνα, που εγγυάται υψηλότερο επίπεδο προστασίας του οικείου θεμελιώδους δικαιώματος, θα σήμαινε ότι αγνοείται το γεγονός ότι το έργο του προσδιορισμού του επιθυμητού επιπέδου προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων εξαρτάται σημαντικά από το πλαίσιο εντός του οποίου πραγματοποιείται.

111. Επομένως, ακόμη και αν ο στόχος είναι να επιδιώκεται υψηλό επίπεδο προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων, η ιδιαιτερότητα του δικαίου της Ένωσης έχει ως συνέπεια ότι το επίπεδο προστασίας που προκύπτει από την ερμηνεία ενός εθνικού Συντάγματος δεν καθίσταται αυτόματα το επίπεδο που θα ισχύσει στην Ένωση ούτε μπορεί αυτόματα να αντιτάσσεται στις εφαρμοστέες διατάξεις του δικαίου της Ένωσης.

112. Όσον αφορά τον προσδιορισμό του επιπέδου προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων που πρέπει να διασφαλίζεται εντός της έννομης τάξης της Ένωσης, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα συγκεκριμένα συμφέροντα που διαπνέουν τη δράση της Ένωσης. Πρόκειται, ιδίως, για την αναγκαιότητα ενιαίας εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης και για τις δεσμεύσεις που συνδέονται με τη δημιουργία ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης. Τα ειδικά αυτά συμφέροντα οδηγούν σε προσαρμογές του επιπέδου προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων ανάλογα με τα εκάστοτε συμφέροντα που πρέπει να ληφθούν υπόψη.

113. Η απόφαση-πλαίσιο 2009/299 καταδεικνύει ακριβώς ότι το επίπεδο προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων πρέπει να προσδιορίζεται όχι *in abstracto*, αλλά με τρόπο προσαρμοσμένο στις απαιτήσεις που συνδέονται με τη δημιουργία ενός χώρου ελευθερίας, ασφαλείας και δικαιοσύνης.

114. Υπό την έννοια αυτή, υφίσταται προφανής σχέση μεταξύ της προσέγγισης των νομοθεσιών των κρατών μελών όσον αφορά τα δικαιώματα των προσώπων σε ποινικές διαδικασίες και της ενίσχυσης της αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ των κρατών αυτών.

37 — Προπαρατεθείσα απόφαση *Internationale Handelsgesellschaft* (σκέψη 4).

38 — Βλ. Widmann, A.-M., «Article 53: undermining the impact of the Charter of Fundamental Rights», *Columbia Journal of European Law*, τόμος 8, 2002, n° 2, σ. 342, ιδίως σ. 353, καθώς και Van De Heyning, C., «No place like home – Discretionary space for the domestic protection of fundamental rights», *Human rights protection in the European legal order: the interaction between the European and the national courts*, όπ.π., σ. 65, ιδίως σ. 81.

115. Όπως αναφέρεται στη δέκατη αιτιολογική σκέψη της αποφάσεως-πλαίσιου, «[η] εφαρμογή του μηχανισμού του εντάλματος συλλήψεως απαιτεί υψηλό επίπεδο εμπιστοσύνης μεταξύ των κρατών μελών». Επιπλέον, όπως είχε το Δικαστήριο την ευκαιρία να διευκρινίσει, η απόφαση-πλαίσιο σκοπεύει να διευκολύνει και να επιταχύνει τη δικαστική συνεργασία και να συμβάλει, με τον τρόπο αυτό, στην υλοποίηση του σκοπού της Ένωσης να καταστεί ένας χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, στηριζόμενη στον υψηλό βαθμό εμπιστοσύνης που πρέπει να υφίσταται μεταξύ των κρατών μελών³⁹.

116. Στο πνεύμα αυτό, ο προσδιορισμός, για ολόκληρη την Ένωση, ενός κοινού και υψηλού επιπέδου προστασίας των δικαιωμάτων υπερασπίσεως ενισχύει την εμπιστοσύνη που εμπνέει στην αρμόδια επί της εκτέλεσεως δικαστική αρχή η ποιότητα της διαδικασίας που ισχύει στο κράτος μέλος εκδόσεως.

117. Όπως επισημαίνει ορθώς η Ισπανική Κυβέρνηση, η απόφαση-πλαίσιο 2009/299 έχει ως σκοπό να επιλύσει το πρόβλημα που δημιουργεί στο πλαίσιο της εκτέλεσης ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως η ύπαρξη διαφορετικών επιπέδων προστασίας σε περίπτωση καταδικαστικής αποφάσεως εκδοθείσας ερήμην. Η εν λόγω απόφαση-πλαίσιο εντάσσεται στα μέτρα που έχουν ως σκοπό να δημιουργήσουν μια ευρωπαϊκή δικονομική τάξη, αναγκαία για να καταστούν αποτελεσματικότεροι οι μηχανισμοί δικαστικής συνεργασίας εντός της Ένωσης. Όντως, χωρίς εναρμόνιση των δικονομικών εγγυήσεων, θα είναι πολύ δύσκολο να σημειώσει περαιτέρω πρόοδο η Ένωση σε σχέση με την εφαρμογή της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης και με τη δημιουργία ενός πραγματικού χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης. Αυτός είναι άλλωστε ο λόγος για τον οποίο το άρθρο 82, παράγραφος 2, της ΣΛΕΕ προβλέπει ότι, «[κ]ατά τον βαθμό που είναι απαραίτητο για να διευκολυνθεί η αμοιβαία αναγνώριση των δικαστικών αποφάσεων και διαταγών καθώς και η αστυνομική και δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις που έχουν διασυνοριακές διαστάσεις, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο [...] μπορούν να θεσπίζουν ελάχιστους κανόνες», κανόνες που μπορούν, ιδίως, να αφορούν, τα δικαιώματα των προσώπων κατά την ποινική δίκη.

118. Η απόφαση-πλαίσιο 2009/299 εντάσσεται στη λογική αυτή, με σκοπό όχι μόνο να εγγυηθεί την εκτέλεση των ευρωπαϊκών ενταλμάτων συλλήψεως σε περιπτώσεις καταδικαστικών αποφάσεων που εκδίδονται ερήμην, αλλά και να εξασφαλίσει ότι προστατεύονται επαρκώς τα θεμελιώδη δικαιώματα των ενδιαφερομένων, όπως το δικαίωμα για δίκαιη δίκη και τα δικαιώματα υπερασπίσεως.

119. Προκειμένου να συμβιβάσει τους στόχους αυτούς, ο νομοθέτης της Ένωσης προσδιόρισε το επίπεδο προστασίας των εν λόγω θεμελιωδών δικαιωμάτων κατά τρόπον ώστε να μη θίγεται η αποτελεσματικότητα του μηχανισμού του ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως.

120. Επ' αυτού, συμμερίζομαι την άποψη της Ισπανικής Κυβερνήσεως η οποία υποστηρίζει ότι, ενώ είναι ανάγκη να εξασφαλιστεί η εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων που εκδίδονται από τα κράτη μέλη και τούτο τηρουμένων πλήρως και στο ακέραιο των θεμελιωδών δικαιωμάτων των κατηγορουμένων στο πλαίσιο ποινικής δίκης, δεν πρέπει, ωστόσο, να χρησιμοποιούνται οι δικονομικές εγγυήσεις που τους παρέχονται με μοναδικό σκοπό την αποφυγή των συνεπειών της δράσης της δικαιοσύνης. Πρέπει, βεβαίως, να τηρούνται τα θεμελιώδη δικαιώματα, αλλά συγχρόνως πρέπει να εξασφαλίζεται ότι, στο πλαίσιο της διασυνοριακής διάστασης του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, οι δικονομικές εγγυήσεις δεν χρησιμοποιούνται για να παρεμποδίζεται η εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων.

121. Το άρθρο 4α της αποφάσεως-πλαίσιου αποτελεί ακριβώς απάντηση στην ανάγκη αυτή εξασφαλίσεως καλύτερης εκτέλεσης των ευρωπαϊκών ενταλμάτων συλλήψεως που εκδίδονται για την εκτέλεση ερήμην εκδιδόμενων αποφάσεων, ενώ συγχρόνως ενισχύει, με τρόπο προσαρμοσμένο στο στόχο αυτό, τα δικονομικά δικαιώματα των ενδιαφερομένων προσώπων.

39 — Βλ., ιδίως, απόφαση της 28ης Ιουνίου 2012, C-192/12 PPU, West (σκέψη 53 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

122. Ερμηνεία του άρθρου 53 του Χάρτη που θα επέτρεπε σε αρμόδια επί της εκτελέσεως δικαστική αρχή να εξαρτά γενικώς, κατ' εφαρμογήν εθνικού συνταγματικού κανόνα, την εκτέλεση ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως εκδοθέντος για την εκτέλεση ερήμην εκδοθείσας αποφάσεως από τον όρο ότι το πρόσωπο το οποίο αφορά το ένταλμα μπορεί να απαιτήσει τη διεξαγωγή νέας δίκης στο κράτος μέλος εκδόσεως θα ανέτρεπε την ισορροπία που έχει επιφέρει το άρθρο 4α της αποφάσεως-πλαίσιου και, συνεπώς, δεν μπορεί να γίνει δεκτή.

123. Διευκρινίζεται επίσης ότι η δωδέκατη αιτιολογική σκέψη της αποφάσεως-πλαίσιου δεν μπορεί να εκληφθεί ως επιβεβαίωση της πρώτης ερμηνείας που προτάθηκε από το Tribunal Constitucional. Κατά την εν λόγω αιτιολογική σκέψη, η απόφαση-πλαίσιο «δεν εμποδίζει ένα κράτος μέλος να εφαρμόζει τους δικούς του συνταγματικούς κανόνες που αφορούν το σεβασμό του δικαιώματος για δίκαιη δίκη». Κατά τη γνώμη μου, η ανάγνωση της αιτιολογικής αυτής σκέψης πρέπει να συνδυάζεται με το άρθρο 1, παράγραφος 3, της εν λόγω αποφάσεως-πλαίσιου. Όπως δε εκτέθηκε προηγουμένως, η διάταξη αυτή έχει χάσει μεγάλο μέρος της πρακτικής αποτελεσματικότητάς της αφού, προκειμένου για την εκτέλεση ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως εκδιδόμενου για την εκτέλεση ερήμην εκδοθείσας αποφάσεως, το επίπεδο προστασίας του δικαιώματος για δίκαιη δίκη αποτέλεσε αντικείμενο κοινού προσδιορισμού για το σύνολο της Ένωσης με τη θέσπιση του άρθρου 4α, παράγραφος 1, της αποφάσεως-πλαίσιου.

124. Πέραν του ζητήματος της ερμηνείας του άρθρου 53 του Χάρτη, το τρίτο ερώτημα που υπέβαλε το Tribunal Constitucional θέτει, στην πραγματικότητα, το ζήτημα της διακριτικής ευχέρειας που έχουν τα κράτη μέλη για τον καθορισμό του επιπέδου προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων που επιθυμούν να εγγυώνται στο πλαίσιο της εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης. Θα πρέπει συναφώς να διακρίνουμε μεταξύ των καταστάσεων κατά τις οποίες έχει καθοριστεί στο επίπεδο της Ένωσης ο βαθμός προστασίας που πρέπει να διασφαλίζεται σε ένα θεμελιώδες δικαίωμα κατά τη θέση σε εφαρμογή μιας δράσης της Ένωσης και των καταστάσεων όπου το εν λόγω επίπεδο προστασίας δεν έχει αποτελέσει αντικείμενο κοινού προσδιορισμού.

125. Στην πρώτη περίπτωση, ο καθορισμός του επιπέδου προστασίας συνδέεται στενά, όπως προανέφερα, με τους στόχους της οικείας δράσης της Ένωσης. Αντανακλά την ισορροπία μεταξύ της ανάγκης να εξασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα της δράσης της Ένωσης και της ανάγκης να προστατευθούν επαρκώς τα θεμελιώδη δικαιώματα. Υπό τις περιστάσεις αυτές, είναι σαφές ότι η επίκληση *a posteriori* εκ μέρους κράτους μέλους της διατήρησης του υψηλότερου επιπέδου προστασίας του έχει ως συνέπεια την ανατροπή της ισορροπίας που έχει επιτύχει ο νομοθέτης της Ένωσης και, συνεπώς, την παρακώλυση της εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης.

126. Προκειμένου ειδικότερα για την εφαρμογή της αποφάσεως-πλαίσιου, το άρθρο 4α, παράγραφος 1, αυτής αποτελεί την έκφραση συμφωνίας μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά τον καθορισμό του σε ποιες περιπτώσεις ένα πρόσωπο καταδικασθέν ερήμην πρέπει να παραδίδεται χωρίς αυτό να συνεπάγεται προσβολή του δικαιώματός του για δίκαιη δίκη και των δικαιωμάτων του υπερασπίσεως. Η συναίνεση αυτή μεταξύ των κρατών μελών δεν αφήνει περιθώριο για την εφαρμογή διαφορετικών εθνικών κριτηρίων.

127. Αντίθετα, στη δεύτερη περίπτωση, τα κράτη μέλη έχουν μεγαλύτερη διακριτική ευχέρεια να εφαρμόσουν, εντός του πεδίου εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης, το επίπεδο προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων που επιθυμούν να διασφαλίσουν εντός της εθνικής έννομης τάξης, και τούτο ενόσω το εν λόγω επίπεδο προστασίας συμβιβάζεται με την απρόσκοπτη εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης και δεν θίγει άλλα θεμελιώδη δικαιώματα που προστατεύονται βάσει του δικαίου της

Ένωσης⁴⁰.

128. Με δεδομένες τις διευκρινίσεις αυτές, θα εξετάσω τώρα ποιος είναι ο ρόλος του άρθρου 53 του Χάρτη στο πλαίσιο του εν λόγω Χάρτη.

129. Κατά την ενασχόληση με το ζήτημα αυτό, θα πρέπει, κατά τη γνώμη μου, να μην υποτιμάται η πολιτική και συμβολική αξία του εν λόγω άρθρου⁴¹. Εξάλλου, θεωρώ ότι το εν λόγω άρθρο πρέπει να εξεταστεί σε συνάρτηση με τα άρθρα 51 και 52 του Χάρτη, των οποίων αποτελεί προέκταση.

130. Όπως αναφέρεται στις επεξηγήσεις σχετικά με το άρθρο 53 του Χάρτη, «[α]υτή η διάταξη επιδιώκει να διατηρήσει το επίπεδο προστασίας που παρέχεται σήμερα στο αντίστοιχο πεδίο εφαρμογής τους από το δίκαιο της Ένωσης, το δίκαιο των κρατών μελών και το διεθνές δίκαιο. Λόγω της σημασίας της, γίνεται μνεία της ΕΣΔΑ».

131. Οι συντάκτες του Χάρτη δεν μπορούσαν να αγνοήσουν την ύπαρξη μιας πλειάδας πηγών προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων που δεσμεύουν τα κράτη μέλη και έπρεπε, συνεπώς, να προβλέψουν με ποιο τρόπο θα συνυπήρχε ο Χάρτης με τις πηγές αυτές προστασίας. Αυτός είναι ο κύριος στόχος του τίτλου VII του Χάρτη, ο οποίος περιέχει τις γενικές διατάξεις που διέπουν την ερμηνεία και την εφαρμογή αυτού. Στο πλαίσιο αυτό, το άρθρο 53 του Χάρτη έρχεται να συμπληρώσει τις αρχές που θεσπίζονται στα άρθρα 51 και 52 αυτού, υπενθυμίζοντας, αφενός, ότι, σε ένα σύστημα όπου κυριαρχεί πληθώρα πηγών προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων, ο Χάρτης δεν προορίζεται να καταστεί το αποκλειστικό εργαλείο προστασίας των δικαιωμάτων αυτών και, αφετέρου, ότι δεν μπορεί ο Χάρτης αυτός καθαυτός να έχει ως συνέπεια να αντιστρατεύεται ή να μειώνει το επίπεδο προστασίας που προκύπτει από τις διάφορες αυτές πηγές στα αντίστοιχα πεδία εφαρμογής της καθεμιάς τους.

132. Ο Χάρτης δεν συνιστά μεμονωμένο και άσχετο προς τις άλλες πηγές προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων νομοθέτημα. Προβλέπει στο ίδιο το κείμενό του ότι η ερμηνεία των διατάξεών του πρέπει να χωρεί λαμβανομένων δεόντως υπόψη των άλλων νομικών πηγών, είτε αυτές είναι εθνικές είτε διεθνείς. Έτσι εξηγείται ότι το άρθρο 52, παράγραφος 3, του Χάρτη ορίζει την ΕΣΔΑ ως το ελάχιστο κριτήριο έναντι του οποίου δεν μπορεί να υπολείπεται η προστασία που παρέχει το δίκαιο της Ένωσης και ότι το άρθρο 52, παράγραφος 4, του Χάρτη προβλέπει ότι, στο βαθμό που ο Χάρτης αναγνωρίζει θεμελιώδη δικαιώματα όπως απορρέουν από τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις των κρατών μελών, τα εν λόγω δικαιώματα πρέπει να ερμηνεύονται σύμφωνα με τις παραδόσεις αυτές⁴².

133. Συμπληρώνοντας τις διατάξεις αυτές, το άρθρο 53 του Χάρτη διευκρινίζει ότι, στο πλαίσιο της συνύπαρξης των διαφόρων πηγών προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων, ο Χάρτης δεν μπορεί να συνεπάγεται μείωση του επιπέδου προστασίας των εν λόγω δικαιωμάτων στις διάφορες έννομες τάξεις. Το άρθρο αυτό, επομένως, σκοπεί να επιβεβαιώσει ότι ο Χάρτης δεν επιβάλλει συγκεκριμένο επίπεδο προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων παρά μόνον εντός του πεδίου εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης.

40 — Για παραδείγματα θεμελιωδών δικαιωμάτων που τυγχάνουν μεγαλύτερης προστασίας σε ορισμένα κράτη μέλη σε σχέση με το επίπεδο προστασίας που απορρέει από την ΕΣΔΑ και από το δίκαιο της Ένωσης, βλ. Besselink, L. F. M., «General Report», *The Protection of Fundamental Rights Post-Lisbon: The Interaction between the Charter of Fundamental Rights of the European Union, the European Convention on Human Rights and National Constitutions*, όπ.π., σ. 63, ιδίως σ. 70. Βλ., επίσης, Ladenburger, C., όπ.π., ο οποίος θεωρεί ότι, «where Union law leaves several ways of implementation without its effectiveness being undermined, then it is hard to see why the national authority should not be authorised to select only such modes of implementation that respect its own constitution» (σ. 173).

41 — Βλ. Bering Liisberg, J., «Does the EU Charter of Fundamental Rights Threaten the Supremacy of Community Law? – Article 53 of the Charter: a fountain of law or just an inkblot?», *Jean Monnet Working Paper* n° 4/01, σ. 18 και 50.

42 — Το μήνυμα που περιέχεται στο άρθρο 52, παράγραφος 4, του Χάρτη συνοψίζεται ως εξής από τον Ladenburger, C., όπ.π., σ. 179:

«[T]he step of incorporating a written catalogue into primary law should not lead to construing Union fundamental rights in complete abstraction from the Member States' constitutional traditions and laws.»

Το άρθρο 52, παράγραφος 6, του Χάρτη, κατά το οποίο «[ο]ι εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές πρέπει να λαμβάνονται πλήρως υπόψη όπως καθορίζεται στον παρόντα Χάρτη», διαπνέεται από την ίδια αυτή λογική.

134. Έτσι, ο Χάρτης δεν μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την υποχρέωση των κρατών μελών να μειώσουν το επίπεδο προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων το οποίο εξασφαλίζει το εθνικό τους Σύνταγμα στις περιπτώσεις που βρίσκονται εκτός του πεδίου εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης. Το άρθρο 53 του Χάρτη εκφράζει επίσης την ιδέα ότι η υιοθέτησή του δεν πρέπει να χρησιμεύσει σε ένα κράτος μέλος ως πρόφαση προκειμένου αυτό να μειώσει την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων στο πεδίο εφαρμογής του εθνικού δικαίου.

135. Έτσι, η έκφραση «στα αντίστοιχα πεδία εφαρμογής τους» σκοπό έχει ιδίως να παράσχει στα κράτη μέλη τη διαβεβαίωση ότι ο Χάρτης δεν έχει ως προορισμό να υποκαταστήσει το εθνικό τους Σύνταγμα όσον αφορά το επίπεδο προστασίας που αυτό εγγυάται εντός του πεδίου εφαρμογής του εθνικού δικαίου⁴³. Συγχρόνως, η χρήση της έκφρασης αυτής υποδηλώνει ότι το άρθρο 53 του Χάρτη δεν μπορεί να άρει την υπεροχή του δικαίου της Ένωσης αφού ο προσδιορισμός του επιδιωκόμενου επιπέδου προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων χωρεί στο πλαίσιο της εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης.

136. Επομένως, λαμβανομένου υπόψη του τρόπου ανάγνωσης του άρθρου 53 του Χάρτη που εκτίθεται ανωτέρω, προτείνω στο Δικαστήριο να αποφανθεί ότι η εν λόγω διάταξη έχει την έννοια ότι δεν επιτρέπει στην αρμόδια επί της εκτέλεσεως δικαστική αρχή να εξαρτά, κατ' εφαρμογήν του εθνικού συνταγματικού δικαίου της, την εκτέλεση ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως από τον όρο ότι το πρόσωπο το οποίο αφορά το ένταλμα δικαιούται να απαιτήσει νέα δίκη στο κράτος μέλος εκδόσεως ενώ το άρθρο 4α, παράγραφος 1, της αποφάσεως-πλαisiού δεν επιτρέπει την εφαρμογή ενός τέτοιου όρου.

137. Διευκρινίζεται ότι η θέση που προτείνω στο Δικαστήριο να υιοθετήσει στην παρούσα υπόθεση δεν συνεπάγεται άρνηση της ανάγκης λήψεως υπόψη της εθνικής ταυτότητας των κρατών μελών, της οποίας έκφραση αποτελεί ασφαλώς η συνταγματική ταυτότητά τους⁴⁴.

138. Είναι γνωστό ότι η Ένωση υποχρεούται, όπως προβλέπεται στο άρθρο 4, παράγραφος 2, της ΣΕΕ, να σέβεται την εθνική ταυτότητα των κρατών μελών, «που είναι συμφυής με τη θεμελιώδη πολιτική και συνταγματική τους δομή»⁴⁵. Επισημαίνεται επίσης ότι στο προοίμιο του Χάρτη υπενθυμίζεται ότι, στις δράσεις που αναλαμβάνει, η Ένωση οφείλει να σέβεται την εθνική ταυτότητα των κρατών μελών.

139. Έτσι, ένα κράτος μέλος το οποίο θεωρεί ενδεχομένως ότι συγκεκριμένη διάταξη του παράγωγου δικαίου θίγει την εθνική ταυτότητά του μπορεί να προσβάλει τη διάταξη αυτή στηριζόμενο στο άρθρο 4, παράγραφος 2, ΣΕΕ⁴⁶.

43 — Βλ. Bering Liisberg, J., όπ.π., σ. 16 και 35. Εντός των κρατών μελών, τα εθνικά δικαστήρια είναι σε θέση να διακρίνουν ποιο επίπεδο προστασίας πρέπει να εφαρμοστεί ανάλογα με τις υποβαλλόμενες ενώπιόν τους υποθέσεις και με το εφαρμοστέο δίκαιο. Βλ., συναφώς, Besselink, L. F. M., όπ.π., ο οποίος σημειώνει ότι, «in federal states courts are acquainted with the distinction between areas of competence and the differentiated standards which accompany each. At the same time there is little doubt that the various “layers” overlap» (σ. 77).

44 — Βλ., ιδίως, σχετικώς, Simon, D., «L'identité constitutionnelle dans la jurisprudence de l'Union européenne», *L'identité constitutionnelle saisie par les juges en Europe*, Éditions A. Pedone, Παρίσι, 2011, σ. 27· Constantinesco, V., «La confrontation entre identité constitutionnelle européenne et identités constitutionnelles nationales, convergence ou contradiction? Contrepoint ou hiérarchie?», *L'Union européenne: Union de droit, Union des droits – Mélanges en l'honneur de Philippe Manin*, Éditions A. Pedone, Παρίσι, 2010, σ. 79, και, στο ίδιο έργο, Mouton, J.-D., «Réflexions sur la prise en considération de l'identité constitutionnelle des États membres de l'Union européenne», σ. 145.

45 — Το Δικαστήριο αναφέρθηκε στη διάταξη αυτή στις αποφάσεις του της 22ας Δεκεμβρίου 2010, C-208/09, Sayn-Wittgenstein (Συλλογή 2010, σ. I-13693, σκέψη 92), της 12ης Μαΐου 2011, C-391/09, Runevič-Vardyn και Wardyn (Συλλογή 2011, σ. I-3787, σκέψη 86), καθώς και της 24ης Μαΐου 2011, C-51/08, Επιτροπή κατά Λουξεμβούργου (Συλλογή 2011, σ. I-4231, σκέψη 124). Βλ., επίσης, σημείο 59 των προτάσεων του γενικού εισαγγελέα N. Jääskinen στην υπόθεση C-202/11, Las (που εκκρεμεί ενώπιον του Δικαστηρίου), καθώς και τις σκέψεις 60 επ. της αίτησης εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως στην υπόθεση C-253/12, JS (που εκκρεμεί ενώπιον του Δικαστηρίου).

46 — Βλ. Besselink, L. F. M., όπ.π., όπου αναφέρεται ότι «divergent fundamental rights standards may not be resolved explicitly via provisions like Article 53 of the Charter and of the ECHR, but by reference to Article 4(2) EU. Reliance on divergent fundamental rights standards is then made dependent on whether it forms part of the constitutional identity of a Member State» (σ. 136).

140. Ωστόσο, στο πλαίσιο της παρούσης υποθέσεως δεν πρόκειται για τέτοια κατάσταση. Σχετικώς, από τις συζητήσεις που έλαβαν χώρα τόσο στο επίπεδο του Tribunal Constitucional όσο και ενώπιον του Δικαστηρίου συνάγω με βεβαιότητα ότι ο καθορισμός της εμβέλειας του δικαιώματος για δίκαιη δίκη και των δικαιωμάτων υπερασπίσεως σε περίπτωση αποφάσεων εκδιδόμενων ερήμην δεν μπορεί να θίξει την εθνική ταυτότητα του Βασιλείου της Ισπανίας.

141. Πράγματι, πέραν του ότι ο καθορισμός του «απολύτου περιεχομένου» του δικαιώματος άμυνας εξακολουθεί να συζητείται στο επίπεδο του Tribunal Constitucional, το ίδιο το Βασίλειο της Ισπανίας ανέφερε, στηριζόμενο ιδίως στις εξαιρέσεις που προβλέπει το ισπανικό δίκαιο από τον κανόνα της εκ νέου εκδίκασης μετά από ερήμην εκδοθείσα απόφαση, ότι η συμμετοχή του κατηγορουμένου στη δίκη που τον αφορά δεν αποτελεί στοιχείο της συνταγματικής ταυτότητας του Βασιλείου της Ισπανίας.

142. Εξάλλου, δεν πρέπει κατά τη γνώμη μου να συγχέεται η έννοια μιας απαιτητικής αντίληψης της προστασίας ενός θεμελιώδους δικαιώματος με την προσβολή της εθνικής ταυτότητας ή, ακριβέστερα, της συνταγματικής ταυτότητας ενός κράτους μέλους. Ναι μεν πρόκειται εν προκειμένω για θεμελιώδες δικαίωμα προστατευόμενο από το ισπανικό Σύνταγμα, η σημασία του οποίου δεν πρέπει να υποτιμάται, αυτό εντούτοις δεν σημαίνει ότι τίθεται ζήτημα εφαρμογής του άρθρου 4, παράγραφος 2, ΣΕΕ.

143. Περαιτέρω, πρέπει να διευκρινιστεί ότι η συνεκτίμηση διακριτικών στοιχείων που χαρακτηρίζουν τις εθνικές έννομες τάξεις αποτελεί μέρος των αρχών που πρέπει να καθοδηγούν τη δημιουργία ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης.

144. Στο άρθρο 67, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ ορίζεται, πράγματι, ότι «[η] Ένωση συγκροτεί χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, με σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των διαφορετικών νομικών συστημάτων και παραδόσεων των κρατών μελών». Εξάλλου, στο άρθρο 82, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ προβλέπεται ότι οι ελάχιστοι κανόνες τους οποίους μπορούν να θεσπίζουν το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, ιδίως σχετικά με τα δικαιώματα των προσώπων στην ποινική διαδικασία, πρέπει να συνεκτιμούν τις «διαφορές μεταξύ των νομικών συστημάτων και παραδόσεων των κρατών μελών». Επισημαίνεται επίσης ότι στο άρθρο 82, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ ορίζεται ότι, «[ό]ταν ένα μέλος του Συμβουλίου εκτιμά ότι σχέδιο οδηγίας προβλεπόμενο στην παράγραφο 2 θίγει θεμελιώδεις πτυχές του συστήματός του ποινικής δικαιοσύνης, μπορεί να ζητήσει να υποβληθεί το θέμα στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο», οπότε η νομοθετική διαδικασία αναστέλλεται και μπορεί να καταλήξει, σε περίπτωση μη επιτεύξεως συμφωνίας, σε ενισχυμένη συνεργασία.

145. Η θέσπιση από τον νομοθέτη της Ένωσης του άρθρου 4α της αποφάσεως-πλαisiού καταδεικνύει ότι τα κράτη μέλη επιδίωξαν να υιοθετήσουν κοινή προσέγγιση της εκτέλεσης των ευρωπαϊκών ενταλμάτων συλλήψεως που εκδίδονται για την εκτέλεση των εκδιδόμενων ερήμην αποφάσεων και ότι η κοινή αυτή προσέγγιση συμβιβάζεται με τη διαφορετικότητα των νομικών παραδόσεων και συστημάτων των κρατών μελών.

IV – Συμπέρασμα

146. Έχοντας υπόψη τα προεκτεθέντα, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στο Tribunal Constitucional ως εξής:

- 1) Το άρθρο 4α, παράγραφος 1, στοιχεία α' και β', της αποφάσεως-πλαisiού 2002/584/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2002, για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης και τις διαδικασίες παραδόσεως μεταξύ των κρατών μελών, όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση-πλαίσιο 2009/299/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2009, έχει την έννοια ότι δεν επιτρέπει στην αρμόδια επί της εκτελέσεως δικαστική αρχή να εξαρτά, στις περιπτώσεις που

περιγράφονται στην εν λόγω διάταξη, την εκτέλεση ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης από τον όρο ότι ο εκζητούμενος μπορεί να απαιτήσει τη διεξαγωγή νέας δίκης στο κράτος μέλος εκδόσεως.

- 2) Το άρθρο 4α, παράγραφος 1, της αποφάσεως-πλαίσιο 2002/584, όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση-πλαίσιο 2009/299, συμβιβάζεται με τα άρθρα 47, δεύτερο εδάφιο, και 48, παράγραφος 2, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- 3) Το άρθρο 53 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν επιτρέπει στην αρμόδια επί της εκτελέσεως δικαστική αρχή να εξαρτά, κατ' εφαρμογήν του εθνικού συνταγματικού δικαίου της, την εκτέλεση ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως από τον όρο ότι το εκζητούμενο πρόσωπο δικαιούται να απαιτήσει τη διεξαγωγή νέας δίκης στο κράτος μέλος εκδόσεως, αφού η εφαρμογή του εν λόγω όρου δεν επιτρέπεται από το άρθρο 4α, παράγραφος 1, της αποφάσεως-πλαίσιο 2002/584, όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση-πλαίσιο 2009/299.